

INDREK HARGLA
Minu päevad Liinaga

Indrek Hargla. Minu päevad Liinaga

Ma mäletan nüüd täpselt, kuidas see algas.

Meie autosuvila keeras kruusateelt maha. See koht oli seal, Karisöödi taga, Tõrvase oja käärus, kuhu viis ainult väike rohtukasvanud tee, täpselt nii, nagu mulle eelmisest aastast meelde oli jäänud, kui ma seenekorviga ringi olin uidanud. Võib-olla oli mul lihtsalt vaistu, võib-olla oli see puhas õnn, et me selle nüüd uuesti üles leidsime — kena, puutumata ja maaliline murulagendik otse oja kaldal, eemal alevist ja suurest teest. Ja autosuvilaga pääses läbi, vihma polnud paar nädalat sadanud, maa oli kuiv, lompe ei olnud. Kadrin ei uskunud, et me sealt läbi saame.

„Inimene, vaata, kuhu sa sõidad, me jääme siia kinni!”

„Pääseb läbi,” pressisin mina hambad risti vastu.

„Issi, me jääme siia sinu pärast kinni!” kuulutas ka Keterlyn ja Mister Muggins kinnitas šnautserihäälel, et kindlasti jääme.

Aga mina teadsin, et pääseb läbi, rohi võis küll kõrge olla, aga ma olin hoolikalt järele proovinud, maa oli tasane, auke ega roikaid ei olnud ja see oli lausa ime, et kohalik rahvas polnud sellist mõnusat puhkepaika avastanud. Me pääsesime läbi.

Häda algas siis, kui me olime autost välja roninud, grilli, telgi ja õlled välja tõstnud ning selgus, et...

„Inimene, kus söögikülmik on?”

„See peab olema telgi all.”

„Siin on ainult jalgpall ja kast mutrivõtmetega.”

„Issi, meil pole nüüd sinu pärast midagi süüa!”

„Ma olen täitsa kindel, et ma tõstsin selle autosse.”

„Aga seda ei ole.”

Külmikut ei olnud. Me olime ilma söögita, ilma grillvorstide, salatite ja kõige muuta, mis Kadrin oli hoolikalt meie kaasaskantavasse külmikusse pakkinud ja mille mina — nagu mulle nüüd selgeks tehti — olin garaažinurka unustanud.

Me olime näljased, me olime põrgulikult näljased, me olime sõitnud Tallinnast terve tee, üritamata isu rikkuda, et õhtul oja kaldal vorste küpsetada. Mingi kohalik poejubin, millest me kümme kilomeetrit tagasi olime mööda sõitnud, oli juba siis kinni.

Keterlyn nägi välja, nagu hakkaks ta kohe nutma, ja Mister Muggins ei saanud ka aru, miks talle süüa ei anta, mida tehti alati pärast pikemat autosõitu.

„*Mea culpa*,” ütlesin mina, istusin masendunult oja äärde, korkisin õlle lahti ja süütasin sigareti. Kadrin tuli ja istus minu kõrvale.

„Püüad äkki kala või midagi?”

„Selles ojanirus ei ole kala.”

„Issi, ma tahan nüüd süüa!”

„Ma mõtlen,” ütlesin mina. „Küll ma midagi välja mõtlen.”

„Aga mõtle ruttu, mul on kõht tühi.”

„Mäletad,” ütlesin ma siis Kadrinile, „siit mõni maa ülespoole oli üks viisaka väljanägemisega kirsipunane maja, katuseaknaga, keegi veel talitas hoovis, pani pesu kuivama või midagi. Äkki ma lähen ja proovin midagi osta? Maa värk, inimestel on ikka midagi sahvris.”

Kadrin näis järele mõtlevat. „Sinna on oma kaks kilti,” ütles ta siis. „Ja sinul hakkas bensulamp juba enne Mõnistet kisama...”

„Mõnistes oli *raudselt* eelmisel aastal bensujaam.”

„Aga enam ei olnud. Kui me nüüd hakkame hommikul liikuma ja ei vea Varstusse välja?”

„Kindla peale veab.”

„Võib-olla veab, aga võib-olla ei vea. Käid jala ära. Väike öhtune kiirem käimine teeb sulle ainult head.”

Keterlyn teatas, et tema tuleb kaasa.

„Lähme siis juba kõik,” pakkusin mina.

„Keegi peab telgi üles panema ja tuld tegema,” arvas Kadrin. „Käige koos ära, Mister Muggins jääb mulle seltsiks.”

„Olgu peale, Kety, läksime!”

Kadrin suudles mind põsele. „Jahupea.”

„Kes teisele ütleb, see ise on.”

Keterlyn pani ketsid jalga, tõmbas dressi selga, ma rabasin ühe õlle veel tee peale ja me hakkasime minema. Kui ma õigesti mäletasin, oli see majapidamine olnud väiksema künka otsas, kus tee tegi kaare, ja selle taga oli laiunud mingi põld või heinamaa; selline ilus viisakas kirsipunane maja hoolitsetud aia ja viljapuudega. Kirsipunane värv sisendas usaldust, see oli nagu Rootsis, mitte kõige traditsioonilisem Lõuna-Eesti värv. Noored inimesed kindlasti. Keterlyn nõudis, et neil peaks seal kindlasti jäätist olema, ma lohutasin, et vast on kohupiimakooki. Või midagi muud, aga midagi on neil kindlasti. See on külalislahke maja, võib-olla koguni turismitalu, sest mingid viidad olid Mõnistes tõesti olnud. Me kõndisime üle poole tunni, Keterlyn pidas kenasti vastu ja isegi ärgitas mind sammu lisama, kui teekäaru tagant punane maja tõesti paistma hakkas.

*

„Tere, mina olen Liina,” tervitas ta meid hooviväraval.

„Keterlyn,” ütles Keterlyn.

„Rainar on minu nimi,” ütlesin mina. „Seda et, vabandust muidugi, et tülitame, me tahtsime seal oja ääres telkida, aga avastasime, et toidukraam on mingi eksituse tõttu maha jäänud. Ja me just jõudsime ja pood on vist juba kinni...”

„Ma nägin, kui te mööda sõitsite,” ütles Liina ja naeratas. „Nagu kindla peale oleksite läinud, seda kohta paljud ei tea.”

„Noh, läinud aastal ma siin veidi matkasin jah. Ma olen muidu ise siit kandist pärit.”

„Ja toidukraam jäi maha?”

„Kogu last,” noogutasin. „Meil ei ole ainsatki leivakoorukest. Naine, laps ja peni on näljas, ma siis mõtlesingi, et äkki saaks kusagilt lähedalt osta või midagi.”

Ta oli üsna noor, vahest kahekümne ligi, kleenuke, õbluke, heledate õlgadeni ulatuvate juustega, helesiniste silmadega, linasest riidest kleidis, nagu neid nüüdsel ajal ainult talupäevadel näha võib. Ta naeratus oli siiras ja julgustav. Ma rääkisin edasi, vabandasin ja seletasin, ta kuulas, noogutas ja naeratas, ta rääkis silmadega.

„Mul ei ole kuigi palju toidukraami kodus,” ütles ta siis. „Aga ma vist saan aidata küll, tulge edasi.”

Ja astus ise värava eest ära, et meid läbi lasta. Ma vaatasin aeda — rododendronid, pihlakad, astelpajud, haruldasemad kadakad, maasikapeenrad. Taamal, põllu pool, oli viisakas ait, samuti saun, mis küdes, lauta ei paistnud olevat.

„Me oleme Ludvigiga üsna närvad sööjad. Tema sööb muidu keset päeva saeveskil ja õhtuti näksime niisama ühte-teist.”

„Kas teil lapsi ei ole?” küsis Keterlyn äkki.

„Ludvig on mu vend,” vastas Liina ja naeris. „Me kahekesti siin elamegi, või noh, sellest ajast kahekesti, kui Toomas ära läks, aga ega ta tegelikult ei elanud päriselt siin, lihtsalt vahest käis.”

„Kas Toomas on ka sinu vend?” uuris Keterlyn edasi.

„Oh ei, Toomas on — või õigemini oli — minu *boyfriend*.”

„Läksite lahku?” ühmas Keterlyn ja noogutas eluteadlikult.

„Vist küll.”

„Kas juba ammu?”

„Üleeile.” Liina tegi majaukse valla. „Astuge edasi.”

Lõhnas värvi järele. Eeskoda oli kitsas, kuid kohe avanes suurem elutuba, mis oli sisustatud maalistuudioks. Keset tuba, katuseakna all seisis molbert, ümberringi lauakesed värvitopside ja pintslitega, maale oli nii seintel kui põrandal seina ääres kuivamas. Ja siis veel riulid raamatutega, neid oli palju. Toa tagumises nurgas oli väike televiisor ja DVD-mängija.

„Võtke istet,” pakkus Liina ja ma istusin ainsale istumiskohale, väikesele nahkdiivanile. „Mul ei käi palju külalisi, sellepärast pole ka neid tarvis kuhugi majutada.”

„Kas ma võin?” killkas Keterlyn ja näitas maalide poole.

„Ole lahke,” vastas Liina. „ma just täna lõpetasin selle, mis molbertil seisab. Värv on veel märg, ära seda katsu, aga kõiki muid võid uurida, nagu süda lustib. Sulle endale meeldib ju ka joonistada, eks?”

Keterlyn ümises midagi vastuseks ja läks maale kiikama.

„Kui vana ta on?” küsis Liina.

„Kuus,” kostsin mina. „Sügisel saab seitse. Sa siis maalid?”

Liina ohkas nukralt. „Seda vist nimetatakse amatöörkunstiks või naivismiks, aga vahel õnnestub midagi maha ka müüa. Vallavalitsus on ostnud ja paar galeriid Võrus ja Tartus, ühed saksa turistid ostsid kolm maali läinud suvel. Aga muidu rohkem oma lõbuks.”

Ma vaatasin ta maale. Need olid sellised lihtsad ja selged, klaarid, helged ja hellad, soojad. Seesama maja ja talukoht, vaade künkalt metsaviiruga, metskitsed aasal söömas, vana jändrik mänd, kaev, mis lausa üllatas oma detailitäpsusega, sügised tammed, ojaperv kaldus kaske-dega, põllukivid. Kõik ta maalid olid ühe teemaga, ühest objektist, keskendunud, mõtlikud, selge eneseteadliku perspektiiviga, veenvad. Mulle tundusid need väga üksiku inimese maalidena, olid nukrad ja igatsevad. Aga inimesi... inimesi neil ei olnud, ainult loodus ja maa. Liina oleks otseku mu mõtteid lugenud.

„Ma ei oska inimesi maalida, ei julge õigemini. Mõnikord ainult, väga harva. Portree, tead, selles peab olema nii palju, terve inimese lugu, terve tema romaan. Aga ma ei oska sellesse nii palju panna.”

„Võib-olla peaks portree ka rohkem kunstnikust rääkima,” arvasin mina.

„Võib-olla,” ütles Liina ja kehtas nukralt õlgu. „Ma ei tea. Ma proovisin Toomasest portreed maalida, aga see vist ei tulnud hästi välja.”

„Mulle meeldivad su maalid,” ütlesin mina. „Neis on isikupära. Vaatad ja jääd uskuma, et sellel puul või kaevul on tõesti oma lugu sulle rääkida ja et ma näen seda sinu silme läbi.”

„Aitäh,” ütles Liina.

„Mitte et ma kunstist kuigi palju jagaksin, aga... need längus kased seal oja ääres näiteks, see on lummas nurk, mille alt sa oled neid näinud. Enamik kunstnikke valiks palju igavama perspektiivi, postkaardiliku. Sul on aga õnnestunud seda stseeni haarata kuidagi täiesti omamoodi, usutavalt...”

Ma jäin vait, sest ei osanud midagi rohkem öelda.

„Issi, ma tahan süüa!”

„Vabandust, ma päris unustasin,” hüüatas Liina. „Kuule, on nii, et meil on ainult mingit üleeliset kapsasuppi ja kuivanud leiba, aga ma saan Hedvigi-tädile helistada, neil on kindla peale terve supermarket kodus.”

„Hedvigi-tädile?”

„Ta on mu endine õpetaja. Tead, ta elab siin lähedal, sa ei pannud kindlasti tähele, et üks väike teeots keerab meie majast edasi metsa vahele ära, neil on seal suurem talu. Ole mureta, ta mees viib teile sinna kaubikuga terve moonavoori.”

Ja kiire liigutusega võlus Liina kusagilt mobiiltelefoni välja.

„Tähendab, ma maksan kõik muidugi kohe kinni, ja muidugi hirmus piinlik on inimesi niimoodi õhtul tülitada...”

„Raha ma talle küll mainida ei julge,” ütles Liina ja lehvitas keelavalt käega. „Ta niikuinii ei võta.”

„Ei, nii ei sobi,” kohmasin mina. „Loomulikult me maksame kõik kinni,” aga Liina juba rääkis Hedvigi-tädiga.

„Hei-hei, Liina siinpool, tülitab õhtul. Kuule, meil on ojakäärus ühed turistid suure valge autosuvilaga, aga toidukraam on neil maha

ununenud... Kuidas? Jah, muidugi eestlased. Tulid siia minu juurde, aga meil eriti midagi ei ole, äkki saad neile midagi saata, vorstikesi, võileivavärki, kohvi...”

Liina rääkis ja Keterlyn vaatas teda rõõmsalt ning pilgutas mulle lootsrikkalt silma. Siis andis Liina oma mobiili mulle.

„Kuidas su naise nimi on?”

„Kadrin.”

„Siis ütle Hedvigi-tädile,” ja lisas sosinal, „aga ei piiksugi rahast, vabandamise võid ka vahele jätta.”

Telefonist kostis selline lõbus, julgustav keskealise maanase hää, kes teab alati, kuidas asjad on kõige paremas korras. Ma vist päris ilma vabandamiseta ei saanud, aga Hedvigi-tädi ei lasknud mul sellega pikalt tegelda. Kadrinile, valge autosuvila juurde oja äärde, selge pilt, koerale vorsti kah, Väino viib kohe ära ja öösel tuleb hall maha, nii et võtku me mitu tekki peale, juhul kui telgis magame.

„Väino jõuab kaubikuga enne sind sinna,” ütles Liina, kui telefoni kinni pani.

*

Liina otsis sigaretid välja ja pani ühe ette, pakkus ka mulle, aga mina tegin omi, kangemaid. Maal, mille ta täna oli lõpetanud, kujutas samblast metsalagendikku kadakate ja noore männimetsaga.

„See maal,” ütlesin mina, „see oleks nagu pärastlõuna, eks? Ma mõtlen, et see peaks kujutama metsa pärastlõunal?”

„Nii jah. Paljud poleks seda vist märganud.”

Ma vaatasin veel maali. Tühi metsalagendik. „Tundub, nagu oleks sellelt midagi puudu.”

Liina näis tõsinevat. „See tundub sulle liiga tühi ja elutu? Tead, mulle ka mõnikord.”

„Ei, mitte otseselt elutu, see pilt elab, aga tekib mulje, nagu seaks see midagi fookusesse, mida seal ei ole.”

Keterlyn tuli minu poole sellise ilmega, et hakkab mind kohe hõlmast sikutama.

„Kuulge,” hüüatas Liina äkki. „Aga äkki tahate sauna? Mul köeb juba lõunast saati, aga siis jäin maalima ja Ludvig ei tule ka enne poolt ööd. Mul on õlut ka.”

„Ma ei tea, ei sobi vist. Kadrin ka ootab,” pomisesin mina.

„Mina ei taha sauna, aitäh,” ütles Keterlyn. „Ma tahan emme juurde sööma ja vorste grillima.”

Liina vaatas mulle küsivalt otsa. Ta silmad olid lahked ning rõõmsad ja natuke nukrad ühteagu.

„Pärast pikka sõitu saun tegelikult...” arvasin mina.

„Issi!”

„Aga tüdruk võib seni näiteks maalida,” pakkus Liina. „Mul on palju värve ja paberit, ja siis veel uued pintslid, mida ma pole jõudnud proo-

vidagi. Teie ema on praegu juba toidukraami ja telgiga ametis, küllap Hedvigi-tädi läks ise ka kaasa, jutustavad seal. Me võime kähku saunas ära käia, muidu läheb soe raisku...”

„Ma tahan süüa,” piiksatas Keterlyn.

„Keterlyn, aga kas sa kapsasuppi sööd? Kindlasti sööd, ole hea, tule aita mind köögis, sööd taldrikutäie suppi, isa käib seni saunas ära, siis hakkate minema, selleks ajaks on sul ema ka lõkke valmis saanud... Rainar, vaata, kaevu juures on ämbrid, lase need külma vett täis ja ole hea, vii siis sauna.”

Liina ja Keterlyn läksid köögi poole. Keterlyn vaatas mulle korraks järele, kuidagi imestunult, ja ma lehvitasin talle. Siis läksin ämbreid tarima.

See oli armas saun, pesuruumis oli isegi dušš, kuid see polnud veel kaevuga ühendatud. Kallasin külma vee palisse, katsusin näpuotsaga ja lisasin kapaga katlast kuuma vett. Täitsin siis leilikapa uuesti ja viisin lavale, kus oli juba üsna kuum, termomeeter näitas üheksakümmend ja see paistis selle sauna jaoks paras. Eesruumis rippusid värsked vihad, võtsin ühe ja viisin leiliruumi, panin kaussi ja valasin külma veega üle. Mida veel? Õlled? Need pidi vist Liina ise tooma.

Ootasin siis sauna ees ja tegin suitsu, mõtlesin, et kuramus, puhast pesu ei taibanud ma kaasa võtta. Aeg hakkas vaikselt õhtusse kalduma, kaste oli maha tulnud, võtsin jalad paljaks ja libistasin varvastega läbi valge ristiku. Kased lõhnasid, metsa poolt tuli kerge tuulevoog ja oli kuulda käo kukkumist. Kui Liina tuli, olid tal käterätikud üle öla, ühes käes külmast toodud kuuene õllepakk ja joonistusplakk kaenla all.

„Tüdruk armastab sul kapsasuppi!” hõikas ta. „Ära muretse, ta hakkas nüüd maalima. Ta on päris andekas.”

„On küll,” nõustusin mina.

„Hästi, kuidas me teeme, kas käid enne ära ja ma ootan seni eesruumis või...?”

„Kuidas sul mugavam on,” arvasin mina. „Ma muidugi hüppaks kähku lavale, ilgelt kurnav päev oli ja Kadrin vist ootab ka.”

„Mine, mine,” noogutas Liina. „Eks ma oota seni.”

Mõne hetke pärast viskasin ma juba leili ja mõtlesin, et iga tunni Lõuna-Eesti sauna eest annaksin ma ära nädala oma elust, aga võib-olla ka rohkem. Liinal olid lava kohale riputatud mingid taimed ja ka kerise kohal rippus marlinutsakas, millest kuum aur tõi ürdilõhna, vist piparmünti ja melissi.

Liina ise tuli pärast kolmandat leili. Ta oli suure saunalina endale ümber keeranud, rindadest peaaegu põlvedeni.

„Ma ei jõudnud oodata,” lisas ta vabandavalt ja istus minu kõrvale lavale. Tal oli väga hele nahk ja õlgadel olid näha tedretähnid.

„Hullumeelselt hea,” ütlesin mina ja viskasin leili. „Ega Ludvig ei pahanda, kui koju tuleb ja...”

„Ära muretse,” ütles Liina.

Hüppasin kastemärja ristiku sisse ja veeretasin end maas. Rohulibled kleepusid kuuma ihu külge, kaste jahutas. Rabasin rätiku ümber ja haarasin õllepudeli ja sigarettide järele, istusin sauna ette pakule. Liina tuli natukese aja pärast, saunalina ikka ümber, keris põlved enda alla ja istus minu ette murule. Tegin talle ka ühe õlle lahti.

„Sa ütlesid, et oled siit kandist pärit?” küsis ta.

„Laanemetsa lähedalt. Noh, mitte päris Mõnistest, aga ikka rohkem Võru- kui Valgamaalt.”

„Ja võro kiilt ka viil kõnõlse?”

„Oppasi vanimä käest aga ä'olõss unõnu. Linnan kõnõlõ jo rohkemb linnakiilt.”

„Mina olen selle keelega üles kasvanud. Koolis räägiti küll enamasti linnakeelt, aga mõni õpetaja rääkis murrakus ja keegi ei pahandanud, kui suuliselt ka murdes vastasid. Kirjalikuga oli raskem, tead. Toomas, mu klassivend, kirjutas ka murdekeeles ja sai alatihti „kahtesid” selle eest. Alles kaheksandas klassis õppis ta korralikult eesti kirjakeeles kirjutama.”

„Toomas oli see...”

„*Boyfriend*, jah. Endine. Me käisime koos koolis. Tema proovis ülikooli ja oli kaks aastat Tartus. Mina jäin vanematega siia elama, siis läksin Röpina aiakooli, aga nagu ei sobinud. Tulin tagasi ja hakkasin maalima. Kuni vanemad... surid. Jäin talusse koos Ludvigiga. Mina hakkasin maalima ja tema käib saeveskil. Mõtlesin, et tuleb mõni rikas peigmees... aga Toomas tuli tagasi. Ja siis ma korraga tundsin, et ei tahagi enam rikast peigmeest.”

„Aga üleele...”

„Jah, ta läks alevisse tagasi, päriselt. Ma ei ole kurb, ju see nii pidigi minema. Senikaua, kuni ma maalin, on mul oma maailm... See on vana talu, minu vanaisa ja vanaema ostsid kunagi selle koha päriseks, vanaema oli lihtne karjatüdruk, aga hakkas kuidagi maalima ja õpetas mindki. Inimesi ei osanud tema ka kuigi hästi. Tegelikult mõtlen ma mõnikord, et üldse kõik, mida ma oskan, olen vanaemalt õppinud. Isegi saunas käimist õpetas mulle vanaema ja joonistamist ka natuke. Tahad vaadata?”

Liina ulatas mulle oma joonistusploki.

„Ma teen selle märjaks.”

„Siis vaata ettevaatlikult. Ma visandan sind seni, kui sa vastu pole.”

Ma ei olnud, Liina võttis tühja lehe ja pliiatsi, vaatas mulle otsa... või ei, vaatas pigem minusse sisse ja tõmbas paar joont.

„Sind ma julgeksin maalida,” ütles ta mõne aja pärast. „Sinu portreed, see tuleks välja, ma ei kardaks. Kui sa vastu ei ole.”

„Ma... ei, ma vist ei ole.”

Lehitsesin ettevaatlikult joonistusi. Jälle üksikud objektid, tihti ootamatu nurga alt, puud, kivid, oja.

„Lähme sauna, tahad, ma vihtlen sind?”

„Tahan.”

Liina jättis saunalina eesruumi, ma viskasin leili ja siis ta vihtles mind. Tundsin kase, melissi ja piparmündi lõhna, metsas kukkus kägu ja sauna eesruumis hakkas mu püksitaskus telefon helisema. Küllap see oli Kadrin.

*

Ma helistasin talle tagasi, kui olime saunast välja tulnud. Liina oli mulle läbihigistatud särgi asemele andnud Toomase mingi vana, see oli mulle veidi kitsas, kiskus õlgadest.

„Hallo, hallo,” ütlesin ma telefoni, kui kuulsin Kadrini häält vastamas.

„Kuskohas te ometi olete, inimesed?” kostis Kadrini närviline hääl.

„Ma käisin korra saunas....”

„Saunas! Kus Kety on?”

„Kety maalib, ta sõi kapsasuppi, ta on väga andekas, temaga on kõik korras.”

„Kuule, kas sa oled purjus või mis?” Kadrin lausa kriiskas.

„Paar õlut ainult, siin on väga lahke pererahvas. Kas söögikraam tuli kohale?”

„Seda toodi järgmise aasta jõuludeni, ma pidin neile poolvägisi viissada krooni tasku toppima... Kuule, mis saunas sa nüüd käisid, ma ootan siin üksinda ja lähen murega peast lolliks!”

„Ära muretse, kõik on hästi, väga hea saun oli, hullumeelselt hea saun.”

„Kas sa helistada ei võinud, et sul tulid veeprotseduurid vahele, sa tead ju väga hästi, et ma olen siin üksi ja ootan.”

„Mister Muggins on ju ka...”

„Mister Muggins... Issand jumal, keri oma kondid siia, ja jalamaid, Mister Muggins, ja vaata, et sa last kuhugi maha ei unusta, inimene!”

„Ta on pahane, jah?” küsis Liina, kui ma olin telefoni taskusse tagasi pannud.

„Vist küll,” ütlesin mina ja kehtasin vabandavalt õlgu.

„Siis kukkus halvasti välja,” ütles Liina. „Sa oleksid võinud ju naise ka sauna kutsuda. Kuidas ma ise selle peale ei tulnud?”

„Noh, ta ei saanud ju. Ta pidi toidukraami vastu võtma, lõkke tegema ja telgi üles panema. Ja tead, ta oli ikka neile viissada krooni toppinud.”

„Ma veel saan pärast Hedvigi-tädi käest selle eest!” ütles Liina ja naeris. „Ta on lausa haiglaselt külalislahke. Aga siis vist hakkame nüüd minema, hämaraks kisub juba. Ma saadan teid, eks?”

Keterlyn oli juba ukse ees ootamas, käed puusas ja isegi nägu värvi-priitsmeid täis. Millegipärast tundus ka tema pahane ja kuidagi rahul-olematu. Ma pärisin talt, kuidas supp maitses, aga ta ainult pirtsatas midagi vastuseks.

„Liina ütleb, et sa oled väga andekas,” sõnasin mina.

„See on tõesti vahva maal,” ütles Liina. Ta näis pärast sauna kuidagi väga värske, ta põsed õhetasid, oma pestud juuksed olid ta kukla taha

hobusesabasse sidunud, lahtiselt lehvisid vaid mõned üksikud juukseebemed kõrvade juures, ma lugesin üle, mõlema kõrva ligi oli seitse. Vasaku kõrva taga kaelal oli tal sünnimärk ja allpool öla peal veel mitu tedretähni. Me olime pesnud end Liina tehtud nõgesešampooniga.

„Issi, me peame nüüd emme juurde minema,” ütles Keterlyn.

„Maal peab veel kuivama, aga kui tahad, tule homme läbi ja võta see kaasa,” soovitas Liina. „Sa oled tõesti väga andekas tüdruk, mina sinu vanuses ei osanud veel nii hästi maalida. Nüüd aga võiksin ma sind õpetada, kui tahad.”

„Ma ei tea, kas tahan,” ütles Keterlyn.

„Liina on väga hea kunstnik,” ütlesin mina. „Kindlasti oskab ta sind hästi õpetada.”

„Hakkame nüüd minema, issi,” ütles Keterlyn. „Emme ootab.”

„Hakkame,” ütles Liina. „Hakkame pealegi, pimedaks kisub juba. Aga kui sa tahad, siis tule homme tagasi ja maalime koos midagi, eks.”

„Hea küll,” arvas Keterlyn. „Aga nüüd lähme, sest emme saab paha-seks, kui me nii kaua ära oleme.”

„Tead, ma helistasin emmele ja tal on kõik hästi,” ütlesin mina. „Hedvigi-tädi ja onu Väino töid talle toidukraami, millest jätkuks järgmise aasta jõuludeni, tal on vorstid juba küpsemas ja telk püsti ja Mister Muggins on talle seltsiks.”

„Ta ootab meid tagasi ja me ei oleks tohtinud nii kauaks ära jääda.”

„Ära muretse, Kety,” ütles Liina ja silitas Keterlyni pead. „Emmega on kõik hästi. Lähme nüüd, enne kui päris pimedaks kisub.”

Keterlyn kõndis meie ees, kiirustamisi sammu lisades. Mina ja Liina jäime tast veidike maha, Liina hõikas talle, et ta meid järele ootaks. Oli vaikne, kostis ainult meie astumine kruusateel ja Liina hingamine. Tundsime nüüd tema nõgesešampooni lõhna ja aeg-ajalt tema puusa puudutusi, kui ta minu kõrval astus.

„See oli väga ilus maal, mille ta maalis,” ütles Liina millalgi. „Pöder. Pöder ja majad. Pöder linnas, äraeksinud loom, hirmul ja segaduses.”

„Ta armastab põtru,” vastasin mina. „Vanaisa maja juures Koeru lähedal käis meil üks põder, Kety andis talle käest leiba.”

„See oli siis väga sõbralik põder?”

„See oli väga sõbralik põder. Me kutsusime teda Põdra-Peeduks, aga ühel kevadel ta enam ei tulnud. Me ütlesime Kety, et küllap läks linna.”

Keterlyni punane dressipluus kadus üha enam hallikasse hämarusse meie ees. Liina sõrmed puutusid vastu minu omasid, algul justkui kogemata, siis vist otsisid minu sõrmed tema omi. See oleks olnud kuidagi kohatu ja ebaviisakas, kui ma poleks tema käest kinni võtnud. Ta käsi oli soe ja õrn. Ta ei öelnud midagi, kui ma ta käe võtsin.

„Kety, oota meid palun järele,” hüüdsin ma siis, kui ühel hetkel oli ta punane dress teekäärul taha kadunud.

„Liiga pimedaks läheb juba,” arvas Liina siis. „Me võime niimoodi ära eksida. Ma rumaluke ei taibanud taskulampi kaasa võtta.”

Ta seisatas. Mina ka.

„Liiga pimedaks läheb,” kordas Liina.

„Me võime niimoodi ära eksida,” ütlesin mina.

Liina pigistas mu sõrmi, ma tundsin, kuidas ta mulle korraga lähemal oli.

„Me võiksime tagasi minna, sa saad oma naisele ju helistada, et pimedaks läks ja me ei leidnud teed üles.”

„Muidugi.”

„Ma teen tüdrukule elutuppa diivanile aseme.”

„See sobiks väga hästi. Pole mõtet öösel niimoodi pimedas metsas kolistada.”

Liina ei olnud enam minu kõrval, vaid minu ees. Ma hoidsin tema kätt tugevamini ja silitasin teise käega ta juukseid ja põske. See oli soe ja pehme. Siis me suudlesime.

Tal oli väike, kõva keel, mis arglikult, kuid innukalt ja andunult mu suhu lipsas. Ta keel liikus mu suu ühest nurgast teise ja üritas mind hellitada. Mulle meeldis see. Korraks puutusid meie hambad kokku.

*

Liina tegi Keterlynile aseme elutuppa nahkdiivanile. Siis tuli ta magamistuppa, kus oli kaks voodit, ristnurga all seina ääres, üks oli suurem, kaheinimese oma, teine ühene. Mõlemad olid kaetud lumivalgete linade ja muustrilise tekiga.

„Rohkem asemeid meil ei ole,” ütles Liina, kui padjapüüre peale tõmbas. „Sa ehk heidad siia suuremasse, mina magan väiksemas.”

„Loomulikult,” ütlesin mina.

„Ma mõtlen, et... me seal tee peal...” sõnas Liina kuidagi nõutult.

„Ma ei tea... Anna andeks, nii lihtsalt juhtus.”

„See oli pigem minu süü.”

„Mitte et see... mulle meeldinud ei oleks.”

„See oli kuidagi loomulik, eks?”

„Jah. See oli täiesti loomulik. Ega sa ei kahetse seda?”

Ma ei jõudnud vastata. Keterlyn seisis uktsel.

„Issi!” Ma vaatasin tema poole, ta nägu oli pisarais.

„Issi, miks me tagasi tulime? Ma ei taha siin magada.”

„Ega sa ometi ei karda, Kety? Pole midagi karta, kõik on hästi.”

„Issi, me peame emme juurde minema.”

„Tule,” ütlesin mina, võtsin tal õlgade ümbert kinni ja viisin ta elutuppa diivanile.

„Issi, ma tahan emme juurde,” tihkus Keterlyn.

„Kuule, Kety, sa oled juba suur tüdruk ja ei peaks niimoodi jonnima, eks ole.”

„Emme ju ootab.”

„Emmega on kõik korras. Talle toodi süüa ja Mister Muggins on tema juures. Oli juba pime ja me oleks võinud metsas ära eksida. Me lihtsalt

magame siin kenasti, sest polnud mingit võimalust, et me oleksime praegu emme juurde jõudnud, ja hommikul lähed sa emme juurde...”

„Sa ju lubasid, et me lähme kohe.”

Ma silitasin ta pead. „Kuule, aga me võime ju emmele helistada, ja ta ise ütleb, et on parem, kui me öö siin ära magame...”

Mu telefon hakkas helisema.

„Näed, emme helistabki!” kiljatas Keterlyn.

„Halloo,” hõikasin ma telefoni, muidugi oli see Kadrin.

„Inimene, kell on üks öösel,” ütles mu naine. „Kus te ometi olete?”

„Kõigepealt, ära palun muretse,” rahustasin ma teda. „Meiega on kõik kõige paremas korras. Kõik on väga hästi. Me hakkasime tulema, aga polnud enam mingit mõtet öösel metsas kolistada, me oleks võinud ära eksida. Meile pakuti, et magame siin talus ja hommikul...”

Mulle tundus, et ta hääl ei olnud enam pahane, ainult jahmunud. „Kus sa oled?”

„Me oleme siin majas, hakkame magama minema. Ketyte tehti ase ja puha.”

„Kas sa saad ometi aru, et ma olen täiesti üksinda öösel siin metsas, täiesti üksinda!”

„Me hakkasime tulema ja läks pimedaks,” seletasin ma talle kannatlikult. „Ja lapsega öösel metsas, eks ole, pole kõige mõttekam kolistada. Siin on väga lahke pererahvas. Magame siin kenasti ära ja hommikul...”

„Ma tulen sinna,” katkestas mind Kadrin. „Kohe praegu.”

„Autovõtmed jäid vist minu taskusse,” arvasin mina. „Ära hakka palun öösel metsas hulkuma. Tahad, ma annan telefoni Ketyte? Hommikuni siis.”

Jätsin nad rääkima ja läksin tagasi magamistuppa. Liina oli öösärgi selga pannud ja istus kitsamas voodis, põlved kramplikult koos.

„Ma äkki seletan talle hommikul ise? Küll ta aru saab,” pakkus ta.

„Kindlasti,” nõustusin mina. Istusin ta kõrvale ja suudlesin teda kaelale. Ta lükkas pea kuklasse ja silitas mu juukseid.

„See on ka vana Lõuna-Eesti komme,” sosistas ta siis, „et kui mees ja naine ei ole abielus, siis majas suurt voodit ei ole. Sa saad ju aru, eks. Ma lihtsalt natuke laman sinu kõrval, nii hea on jälle kellegagi koos olla. Lihtsalt olla.”

„Sa oled imeline,” sosistasin talle vastuseks. Heitsin pikali ja Liina heitis minu kõrvale, ma võtsin ta käe oma pihku.

„Hommikul teeme su portreed edasi, eks. Jää nüüd magama,” ütles ta tasa ja ma jäin.

*

Ma ärkasin toidulõhnade peale. Hõikasin Ketyt, aga teda ei tulnud, läksin elutuppa vaatama, kuid teda polnud kusagil. Kõõgilävele ilmus Liina, tal oli käes kandik kohvikannu ja taldrikutega.

„Aga Kety läks juba varahommikul ära,” ütles ta. „Ma ärkasin selle

peale, kui ta su taskutest autovõtmeid otsis. Ei tahtnud sind äratada, ütles, et tahab kohe ema juurde minna.”

Ma ei osanud selle peale midagi öelda.

„Küllap tal ongi Kadriniga oja ääres tõesti parem, te nagu tulite ju ikkagi puhkama. Tüdruk tahab ujuda,” arvas Liina.

„Muidugi.”

„Kas sa tahad nüüd nende juurde minna?”

Ma mõtlesin järele. Mu mõtetes oli ainult Liina kastemärjas rohus istumas, Liina keel mu suus, meie kokkupuutuvad hambad ja Liina minu kõrval voodis lamamas.

„Kas sa arvad, et ma peaksin minema?”

„Ma ei tea. Aga kui te juba puhkama tulite, siis...” Liina asetas kandiku voodite ette põrandale ja kükitas ise sinnasamasse. Ta kandis nüüd teistsugust kleiti, see oli ikka see talulinane, ainult kirevamate mustritega kaunistatud ja kirju vööga keskkohalt kokku sõlmatud. Ja juuksed olid valla ja taas tundsin ma temast hõngavat saunaürtide lõhna.

„Neil on seal oja man ju kõik olemas,” ütles ta siis. „Hedvigi-tädi viis süüa, täna on ilus ilm, saavad päikest võtta ja koeraga mängida. Sa võiksid siis nagu siia jääda, ma mõtlesin proovida sinu portreed maalida.”

„Maalida, muidugi,” kohmasin mina. „Ainult et...”

„Ainult mis?”

„Su vend. Ludvig?”

„Oh, Ludvig tuli varahommikul koju, sa vist ei kuulnudki, ta tuli rattaga, oli saeveskis öövalves, magab praegu aida peal. Meil loomi ei ole, aga heina ikka teeme vahest, et oleks hea aida peale magamiseks panna. Ludvigil ei ole selle vastu kõige vähematki, kui sa mõned päevad siin suvitad. Tead, mul on natuke kahju, et Kety ära läks, ma oleksin nii tahtnud temaga koos maalida. Ta on nii noor, ma vist ei oska lastega õigesti ümber käia.”

Liina valas kohvi tassidesse ja tõstis mu taldrikule praetud muna, värsket salatit ja paar singiviilu. Libistasin end põrandale ja haarasin ta embusse.

Ludvigit kohtasin ma siis, kui kaevu äärde pesema läksin. Ta oli juba seal, vinnas vett ja lehvitas mulle rõõmsalt. Ludvig võis olla Liinast mõned aastad vanem, kuid muidu väga Liina moodi: linalakk, helesiniste silmadega, lõbus ja lahke. Ta tervitas mind kättpidi, tal olid suured tugevad pihud ja soonilised musklis käsivarred. Tal ei paistnud tõesti olevat kõige vähematki selle vastu, et ma nende talus elan.

„Ludvig on minu nimi, Liina vist juba ütles,” tervitas ta mind lõbusalt, patsutas mulle õlale ja kallaskülma vett.

„Rainar, Rainar Laanemetsa. Või pärisnimega Rainar Lepistu. Ma nagu sattusin jah siia mõneks ajaks... Liina juurde,” kohmasin mina. „Muidu olen ma ka siitkandist pärit.”

„Ma tean, ma tean, Liina juba rääkis. Tead, see ongi kõige õigem, kui

omakandi mehed linnast maale tagasi tulevad. Siin tööd jätkub, palgad pole muidugi need, mis linnas, aga ära elame kõik...”

Ta rääkis veel, et kõpitseb täna pisut maja ja et vaja sauna teha, aga ega ta mulle ja Liinale siia ette tolgendama jää, sest Mõnistes pidi paar piigat ootama. Ta raputas veel kord mu kätt ja läks siis aida poole. Tuli Liina käterätiku, hambapasta ja hambaharjaga.

„Saite sõpradeks?” küsis ta.

„Küllap vist.”

„Ta on hea poiss, temaga saavad kõik ruttu sõbraks. Tead, mis ma mõtlesin — et mul siin ju üht-teist majakraami on, näed, isegi hambaharja leidsin, aga et sul oleks ju midagi veel vaja, habemeajamiseks, ja mingeid riideid või midagi. Et kas sa käid oma auto juures ära või ei taha tüdrukuid segada?”

„Mis neist ikka segada. Puhkavad seal, ilm on ilus, saavad ujuda ja koeraga mängida.”

„Et siis võiksime poes ära käia, kui sa vastu pole.”

„Ma toon jõe äärest auto,” pakkusin mina ja jäin wait. See oleks ju tähendanud, et ma oleksin läinud Ketyt ja Kadrinit segama.

„Ei,” hüüatas Liina. „Ei mingit autot. Me lähme jala, siit läheb ilus metsarada, õkva aleviku poole, palju otsem tee, tead, see on väga vana rada, juba minu vanaema tallatud. Hakkame varsti minema, eks, ainult et ma teeksin enne mõned joonistused.”

Ma aitasin tal molberti õue tuua, viisime selle maja taha sirelipõõsa kõrvale, seal oli mõnus jahe ja paras valgus, nagu Liina ütles. Ma istusin puupakule ja tema otsis välja pliiatsid. Ta soovitas, et ma suitsetaksin, nii olevat pildil kuidagi rohkem mind ja isikupära, kuigi esmalt teeks ta lihtsalt mõned visandid ja kontuurid, ilma värvideta.

„Mul hakkab siin igav,” kurtsin mina naerdes.

Ta tuli mu juurde ja sosistas: „Ja kui hakkabki, mida sa siis teed?”

Ma suudlesin teda.

*

Ma olin talle umbes tunni jagu poseerinud ja sigaretid hakkasid otsa saama, kui maja eest kostis mootorimürinat, mille ma kohe ära tundsin. Kadriin ei sõida tihti autoga ja autosuvilaga pole ta kunagi sõitnud, aga ta saab hakkama.

„Sinu pere vist tuli,” ütles Liina kuidagi kohmetult ja pani pliiatsi käest. „Lähme vaatama või?”

Meie valge autosuvila, mille ma olin üleleie tüürinud, seisis teepervel, Kadriin ja Keterlyn olid autost välja tulnud ning kõndisid värava poole. Mister Muggins hüples nende jalgade vahel, ta oli ujumas käinud, karv oli veel märg ja salkus. Kety näitas käega meie poole, kui me maja nurga tagant välja tulime, ja hüüdis midagi.

„Oota,” ütles Liina, ja jooksis minust ette. Ta ei avanud aiaväravat, jäi selle ette seisma ja rääkis midagi. Kadriin taganes temast, läksin nende

juurde. Kui ma sinna jõudsin, jäi Kadrin vait. Ta ainult vaatas mind ja ahmis õhku, tahtis midagi öelda, kuid ei suutnud.

„Issi, miks sa veel siin oled?” küsis Keterlyn. „Sa ju lubasid, et tuled hommikul kohe koju.”

„Noh, me leppisime kokku, et Liina maalib minust portree,” vastasin mina. „Muide, saage tuttavaks, see on Liina ja seal aida pool on tema vend...”

„Issi, lähme ära, palun tule nüüd koju.”

„Ma ei saa praegu...”

„Aga astute äkki edasi?” ütles Liina lahkelt. „Kui te juba suvitama tulite, siis meil on ruumi laialt, saate päikest võtta seni, kui ma maalin. See meeldiks vallavalitsusele väga, kui ma maaliksin Rainar Laanemetsa portree.”

„Portree?” küsis Kadrin peaaegu sosinal. „Vallavalitsusele? Mis siin õieti toimub?”

„Astuge aga lahkesti edasi, küll ma seletan,” sõnas Liina. „See Kety maal, mille ta eile maalis, on ka juba ära kuivanud, me võiksime proovida veel midagi...”

„Ma ei taha,” katkestas Kety teda. „Ma ei taha sinuga midagi maalida.”

„Kety, see ei ole viisakas,” ütlesin mina.

„Rainar.” See oli Kadrin. Ta rääkis vaikselt. „Mis sinuga ometi toimub? Palun tule kohe meiega ja palun ütle sellele naisele, et ta eemale läheks, ma ei taha temaga rääkida. Ma ei taha selle... naisterahva juuresolekul sinuga rääkida, kas sa saad aru?”

„Kadrin,” ütlesin mina rangelt. „Kuidas sa võid? Liina on väga lahke perenaine, pakkus meile ulualust, korraldas sulle oja äärde söögikraami, ta on meid nii palju aidanud...”

„Pole hullu,” ütles Liina. Ta oli selgelt haavunud, näost kahvatuks tõmbunud. Ta häääl värises. „Ma lähen eemale, kui te sisse astuda ei taha.” Ta pööras kannapealt ümber ja läks maja poole.

„Nägid nüüd,” sõnasin mina. „Solvasid heast peast külalislahket inimest. Kui ta ei oleks Hedvigi-tädile helistanud, oleksid sa öösel oja ääres näljas olnud...”

„Öösel oja ääres...” sosistas Kadrin, otsekui ei oleks uskunud, mida ma ütlesin. „Ma olin seal täiesti üks, muretsesin ennast hulluks, kas sa saad ometi aru?”

„Emme, ja nad magasid ühes toas,” pistis Keterlyn vahele.

„Tähendab, siin on ainult üks magamistuba ja Lõuna-Eesti komme on, et kui ei olda abielus...”

Kadrin karjatas: „Tule ometi koju!” Nuuksatas ja kattis näo kätega.

„Palun rahune, sa ei peaks niimoodi teiste inimeste kuuldes hüsteerit-sema. Teil on oja ääres toidukraam olemas, eks ole, täna on hea ilm, saate päikest võtta, ujumas käia, koeraga mängida, te tulite ju lõpuks puhkama...”

„Emme, vaata Mister Mugginsit!” ütles Keterlyn äkki.

Ka mina vaatasin nüüd Mister Mugginsit ja mulle meenus, et tavaliselt oli koer üritanud minu najale üles hüpata ja mind lakkuda, kui ta polnud mind pikemalt näinud, oli klähvinud ja saba liputanud. Nüüd aga oli ta meist eemale tõmbunud, piidles mind kohkunult, saba jalge vahel, niutsatas isegi. Ta nagu ei olnudki enam meie koer.

„Mister Muggins ei tunne sind ka enam ära, issi,“ ütles Keterlyn ja hakkas nutma.

„Kuulge, ärme nüüd hakkame siin stseeni korraldama,“ sõnasin mina. „Mul läheb siin portreega veidi aega, teil on oja ääres laagris kõik vajalik olemas. Kui sa ei taha autoga ise sõita, siis kindlasti Hedvigi-tädi aitab ja... ah jaa, autodokumendid on ka minu käes, ma annan need parem sulle, igaks juhuks. Ja siis, et kuidas sul sularahaga on? Kui sa maksid eile Hedvigi-tädile viissada, siis...“

Ma õngitsesin taskust rahakoti ning koukisin selle vahelt autodokumendid ja mõned sajalised. „Et kui tuleb tahtmine poodi minna, igaks juhuks. Me ise saame siit otse metsarada pidi minna, see viib õkva alevisse, juba Liina vanaema tallatud rada.“

Kadrin ei kuulanud mind, ta taganes minust ja haaras Keterlynil õlgadest, vedades teda auto poole. Mister Muggins jooksis neile järele.

*

Poodi läksime käsikäes, isegi siis, kui rada läks kitsamaks, astusin ma mööda sammalt ega lasknud tal käest lahti. Me suudlesime metsasalu servas, ma tundsin jälle ta keelt oma suus, see oli väike ja kõva, ustav ja püüdlik. Kui me kõndisime, rääkis Liina sellest rajast ja kuidas rajad üldse metsa tekivad.

„Kõik rajad meie metsades on ju kellegi poolt kunagi tallatud, aga kui paljude kohta sa tead, kes ja kunas. Selle raja tegi minu vanaema, kui ta lapsena karjamõisas käis, varem siin rada ei olnud. Teda küll manitseti, et noor tüdruk üksi ja metsas, aga tema ei kartnud, ta tundis siin iga küngast ja põõsast, vahest oli veel tahi kaasa võtnud, kui pime oli ja oli vaja vara lauta jõuda. Nii ta käis ja nüüd on siin rada.“

See läks läbi samblase alusmetsa ja siis üle kanarbikulagendiku, läbi vana männimetsa, kus ühtegi muud teed silma ei hakanud. Liina rääkis, et see on nende talu mets, aga Ludvig pole siit palju puid maha võtnud, ainult mõne üksiku, niipalju kui on hädapärast vaja olnud.

„Ma tahan sulle vist midagi rääkida,“ ütlesin ma, kui me olime juba tubli tunni astunud. „Midagi enda kohta.“

„Siis räägi.“

„Ma olen kirjanik. Ma ei käigi muidu tööl, ainult istun kodus ja kirjutan, vahel käin raamatukogudes ja kirjastustes, aga see on ka kõik, muud tööd ma ei tee ja ei oskagi. Kuigi ma lõpetasin kunagi matemaatikateaduskonna.“

„Ma olen su raamatuid ju lugenud,“ ütles Liina kergelt ja naeris.

„Tõsi või?“

„Muidugi. Koolis pidi ju lugema, sa olid kohustuslikus kirjanduses sees ja siin kandis teavad kõik, kes ja mis on Rainar Laanemetsa, või noh, kui mitte päris kõik, siis paljud ikkagi. Ma tundsin su ära piltide järgi.”

„Mind ei tunta tavaliselt ära.”

„Aga mina tundsin. Mis tööd su naine teeb?”

„Ta on finantsanalüütik.”

„Numbrid. Teie elus on palju numbreid.”

„Mõnikord on liiga palju.”

„Oota,” ütles Liina äkki. Ta seisatas, siin oli tihe noor männimets ja väike samblane välu selle sees. Ka mina seisatasin, oli vaikne, ma kuulsin Liina hingamist selgemalt kui puude koha ja linnulaulu. Ma tundsin selle metsavälu ära, ma olin seda varem näinud. See oli seesama välu tema maalilt, millelt oli enne midagi puudu olnud.

„Kas sa tunned, et peaksid praegu midagi ütleva?” küsis Liina.

Ma raputasin pead. Ta hingas nüüd kiiremini ja raskemalt. Siis võttis ta mu kaela ümbert kinni ja suudles mind.

„Tule siis,” sosistas ta viivu pärast ja tõmbas mind käest. Järgnesin talle samblasele välule, kui ta oma kirevat kleidivööd lahti sõlmis.

*

Poe juures ei olnud palju rahvast, ainult kohalikud mehed jõid bussipeatuses kanget õlut ja mikrobussitais turiste olid jäätist ostnud. Mehed tervitasid Liinat viisakalt ja aupaklikult, mida ma poleks osanud oodata ei nende vanuse ega välimuse järgi, isegi mulle noogutasid nad tunnustavalt.

„Saeveski ja silohoidla mehed,” mainis Liina mulle. „Mõned neist olid mu isa sõbrad. Kui sa huvi tunned, siis Saru saeveskis saab praegu umbes kuus tuhat kuus, silo peal veidi vähem, aga talvel on ka metsatööd palju ja nad käivad seal. Talud on meil väikesed ja seal palju tööd ei leia. Siis veel veetakse meil mingeid kaableid, ja need firmad võtavad vahel ka kohalikke. Muidugi, kui sa ainult kirjutada tahad, siis...”

Mu telefon hakkas helisema, see oli Kadrin.

„Halloo,” ütlesin mina. „Kuidas läheb?”

„Ma mõtlesin, et peaksin lahutuspaberid sisse andma,” ütles Kadrin.

„Lapsele oleks see muidugi šokk, aga ega tema pole esimene ega viimane. Ma ütlen sedasama ka endale praegu — pole mina esimene ega viimane naine, kes niimoodi maha jäetakse. Ometi ei saa ma sulle sellist reetmist ja alandamist andestada. Alles eile oleks see tundunud täiesti usku-matu...”

„Millest sa räägid? Mis lahutus? Oled sa ikka täie mõistuse juures?”

„Kas sina oled? Ma arvan et mitte, aga see pole tähtis. Ma ei usu, et suudaksin sulle kunagi andestada. Me läheme nüüd koju.”

„Kuule, ma olen praegu poes ja ei saa rääkida, ma helistan sulle tagasi, eks. Ära palun hakka autosuvilaga seal üksi tagurdama, sa sõidad selle

vastu mõnda puud lömmi. Sul ei ole dokumentegi, kui politsei peaks küsima.”

Kadrin nuuksatas. „Ma ei hakka nutma, ära loodagi...”

„Kõik,” katkestasin ma teda. „Ma ei saa praegu rääkida ja palun ära tee rumalusi. Toidukraam on teil olemas ja ilm on ilus, eks ma astun pärast läbi ja vaatan, kuidas teil läheb, ole hea ja passi peale, kui Keterlyn ojas suplemas käib, ja üleüldse ära muretse ja lõpeta see rumal jutt lahutusest.”

Ma mõtlesin lahutuse peale, ent miski selle sõna juures tundus mulle ebameeldiv ja tegi rahutuks, mis täpselt, sellest ma aru ei saanud. Mul oli ju Liina, mul oli elamine tema talus, kus ma võisin kas kirjutada või hakata saeveskis tööl käima, kus töötas ka Ludvig ja need muud sõbralikud tüübid. Aga kui proovisin sellele sügavamalt mõelda, siis meenus ainult meie aeg metsavälul ja Liina sõrmed, mis olid kiirustades kirevat kleidivööd lahti sõlminud. Tema ihu ja hing olid mind oodanud, ma oleksin pidanud praegu olema joovastunud ja õnnelik, ometi tabasin end tundmuselt, nagu oleks see juhtunud kellegi teisega, mitte minuga.

„Ostame sulle õige hambaharja,” ütles Liina äkki. „Ja siis mingi žileti habemeajamiseks, kui sa tahad. Maalil tuleks su karakter ilma habemeta paremini esile. Seal tagapool on mingeid riideid ka. Ja siis veel mõne jope peaks sulle ostma, kui ilmad on vihmased. Esialgu peaks aitama. Ma ostan süüa ka.”

„Las ma ostan ise.”

„Pole hullu, Meeta-tädi ei tahagi alati raha võtta, paneb minu arvele kirja ja siis kunagi ma toon talle ära.”

Meeta-tädi oli ülilahke täidlane daam leti taga, kes Liinat häälekalt tervitas ja ka mulle lõbusalt silma pilgutas: „Linnamees, jah? Jäate Liina juurde? Meil on soodsa hinnaga joped praegu müügis, eks maksta saa hiljem ka, aga kuluks vist ära, homsest pidi vihmale kiskuma.”

Te seletas palju, Liina naeris ja rääkis temaga, mina seisatasin ühe tagumise müügileti ees, seal olid välja pandud koduloomatarbed: koerarihmad, kondid ja muu selline kraam. Rabasin sealt ühe rihma ja paki koeraküpsiseid. Kui ma Meeta-tädi ja Liina juurde tagasi jõudsin, oli mu kätte siginenud veel koorejätis ja pakk naiste sukkpükse.

„Milleks need?” küsis ka Liina.

„Vist Mister Mugginsile,” kuulsin end ütlemas. „Talle maitsevad need küpsised. Jätis on Ketyle ja sukkpüksid... Ma vist peaks Kadrinile ka midagi viima.”

„Eks sa ise tea,” ütles Liina. „Kas need oleksid nagu lahkumiskingitused või?”

„Vist mitte.” Ma ei olnud enam kindel. „Olgu peale, ma ei osta neid. Ma võtan parem selle jope, kui äkki vihmale kisub...”

Meeta läks taha jopet tooma ja Liina suudles mind kõrvalestale. Samal hetkel hakkas poeuke kell linnuhääli kluuksuma, uus sisseastuja oli vanemapoolne naisterahvas, ja kui ta hüüdis: „Liinake-latseke!”, tundsin ma ta hääle ära.

„Rainar, aga saage tuttavaks, see on Hedvig, minu endine kooliõpetaja!” ütles Liina.

„Me vist rääkisime eile telefonis,” tähendasin mina. „Minu nimi on Rainar...”

„Rainar Laanemetsa,” hüüatas Hedvigi-tädi. „Heldene taevas, te olete ju see kuulus kirjanik.”

„Mis nüüd kuulus. Võib-olla ehk pisut tuntud,” vastasin mina.

„Sa müristus, ja mina ei teadnudki, kellele ma eile toidukorvi viisin. Oleks ma ometi teadnud, et... aga nüüd ei ole mingit juttu, te peate meile kindlasti külla tulema. Absoluutselt. Nagu üleaedsed ka või nii.”

„Ilmtingimata,” nõustusin mina. „Ja söögi eest veel kord suur-suur aitäh. Kadrin oleks muidu päris nalga jäänud. Mister Muggins ka.”

„Pole üldse mainimist väärt,” lõi Hedvigi-tädi käega ja pöördus siis kohe Liina poole: „Liinake-latseke, hommepäev tulete meie poole ja ma ei hakka kuulama üldse mingit vastupunnimist. Taivake, teie juurest on ju ainult paar sammu, aga ma võin Väino ka saata.”

„Eks me saa omal jalal tulnud, Hedvigi-tädi.”

„Homme õhtul siis. Ma pidingi kukesuppi tegema.”

„Leppisime kokku,” hõikas Liina. „Ma ajan Meetaga nüüd kaubad joonde, ta pakib Rainarile jope ära.”

Me jäime õpetaja Hedvigiga viivuks omavahele. Ma kasutasin juhust ja küsisin, mis ainet ta Liinale oli õpetanud.

„Küsi parem, mis ainet ma talle ei õpetanud, tuli ette, et ajalugu, kunsti, aiandust, matemaatikat, eesti keelt ja kirjandust. Peaaegu kõike, ega meil seda luksust ei olnud, et ainult ühte ainet annad. Liina on nii andekas, ta haaras lausa õhust.”

„Ma ise käisin Tallinnas koolis,” ütlesin mina. „Vanemad kolisid Laanemetsast enne ära, kui mina kooli läksin. Oleksid nad maale jäänud, oleksite äkki ka minu õpetajaks saanud.”

Hedvigi-tädi kiikas Liina poole ja pilgutas mulle natuke kavalalt silma. „Kes seda teab,” ütles ta. „Oleksite siia jäänud, ei oleks võib-olla kirjanikuks saanud. Ja teate mis, seda ma ütlen ka, et ega ühest koolist head pruuti-peigmeest ei saa. Jumaluke, kas ma siis vähe olen neid asju näinud koolipidudel ja nii edasi... Aga pärast on ainult üks nutt ja pisarad, mõni tuleb ka täisinimesena veel õpetaja käest nõu küsima. Ja mis mina öelda saan... näen ju küll, et need noored kokku ei passi. Nagu Liina ja Toomas, eks ma vaadanud kooli aegu ka, et käivad küll koos teised, aga õiget paari neist ei tule. Inimene peab ikka natuke kasvama ja ringi vaatama. Mul on täitsa hea meel kohe, et Toomas linna tagasi sõitis.”

„Sõitis ka või?” kuulsin end küsimas.

„Jah,” kinnitas Hedvigi-tädi. „Eile nägin teda Mõniste bussijaamas, küsisin, et kuidas Liinal läheb, ja tema ütles, et ei tulnud sellest asjast midagi, et paneb linna tagasi oma kompuutritega tegelema. Ei olnud maaelu tema jaoks ja eks seda oli koolis ka näha, et see poiss läheb linna. Aga noh, nüüd oled sina ju temaga ja nii on kõige õigem. Eks mul ole selliste asjade peale silma.”

Me jätsime hüvasti ja õpetaja hakkas ostukorvi toidukraami kuhjama. Liina seletas veel midagi Meetaga. Ma kiikasin aknast välja ja nägin, et mehed istusid ikka veel poe ees. Läksin võtsin kastist neli kanget õlut, Liina lehvitas mulle, et maksmisega pole vaja praegu vaeva näha.

Astusin uksest välja. „Jõudu, mehed,” ütlesin ma kodukandirahvale. „Seda et, kas tõrts õlut läheb äkki?”

Läks küll.

*

Liina ostis poest suuremas koguses kaupa ja me leppisime kokku, et Väino, kes Hedvigit oma kaubikus poe ees ootas, toob selle meile hiljem järele. Väino — selline turd, vintske ja jässakas talumees — pakkus kohe, et Hedvig võib seni poe ees oodata, et tema viiks meid kohe ise ära, aga me ei tahtnud. Tahtsime jalutada mööda Liina vanaema tallatud rada. Nad said sellest aru ja nii me läksime, käsikäes, nagu olime ka poodi tulnud.

Liina oli sõnaahtram, ta tippis usinalt mu kõrval, pigistas kätt. Seal metsavälu ääres me peatusime ja ei pidanudki midagi üksteisele ütleva. Koos Liinaga, jah, nüüd meenus mulle selgemalt, ma hakkasin uskuma, et see olin ikkagi mina. Meie mälestused olid seal, otse meie ees samblal. Meie mälestused, kuidas ma olin tal kleidi üle pea seljast tõmmanud ja ta oli pehmele samblale vajunud, tõmmates mind hellalt kaasa. Tema keha oli olnud algul kramplik, otsekui midagi peljates, siis oli ta oma hirmudest lahti saanud. Ma mõtlesin, kas ma oskaksin seda sõnadesse panna, kuid vist poleks suutnud. Me ei seisnud seal välu ääres kaua, läksime edasi. Liina maja ees ootas meid politseiauto.

Sellest väljus tüsedapoolne, naljakate vurrude ja kiila pealaega politseinik, keda Liina rõõmsalt tervitas, tema nimi oli Enn, Enn Kõiv, konstaabel. Ta näis natuke kohmetu, kui küsis, kas minu nimi on Rainar Lepistu.

„On küll,” teatas Liina. „Ja veel Rainar Laanemetsa.”

„Sedapsi või,” ühmas Enn isegi pisut kohkudes. „Et „Jäätuulelaul” ja „Surmatagune kodu” on siis teie omad või?”

„„Surmatagune koda,”” parandas Liina teda. „Aga jah, on küll. Ja siis veel „Niklas Rennebergi viimased päevad”, „Aqua marine” ja „Hirmu isand”.”

„Kuramus, ma olen neid ju ka lugenud.”

„Siis jääb teil töö kõrvalt palju aega,” arvasin mina.

„Rahulik kant ja omad inimesed,” kostis konstaabel. „Kuulge, seesamunegi, et Kadrin Lepistu on siis teie abikaasa, eks ole...”

„On küll, mis temaga juhtus?” Kadrin ei oska ju autosuvilaga sõita, meenus mulle.

„Ei, rahunege, temaga on kõik korras. Või vähemalt ei ole temaga midagi nagu otseselt juhtunud...”

„Ma tean, tal ei olnud dokumente, eks ole. Need jäid ju minu kätte.” Ma haarasin põuetaskust auto passi ja pakkusin seda konstaablile, aga

ta raputas jälle pead ja ütles ikka veel kuidagi kohmetult: „Dokumendid on tühiasi. Ei, asi on selles, et teie naine helistas ja küsis või õigemini palus...”

Ta ei osanud seda öelda, mida Kadrin oli palunud. Vaatas abiotsivalt Liina poole ja püüdis sõnu leida.

„Kas palus autodokumendid järele tuua?” küsisin mina.

„Ei. Seda et, te elate nüüd Liina juures?”

„Suvitan. Liina maalib minust portreed.”

„Sedaviisi siis.”

„Sedaviisi jah. Kadrin pidi lapsega oja ääres ka suvitama, aga vist läks linna tagasi.”

„Noh, mis siis linna, kui ilm on hea ja ojas saab supelda ja puha,” arvas Enn. „Aga muidu on teie endaga... kõik korras?”

„Minu teada küll.”

„Eks ma ju öelnud teie naisele kohe, et pole mingit põhjust muretseda,” kostis politseinik.

Enn jäi veel mõneks ajaks, Liina kutsus teda tuppa, ta ei tulnud. Ütles, et peab tööle tagasi minema. Vabandas, nad igaks juhuks ikka kontrollivat, isegi kui telefonis mingit udujuttu aetakse. Perekonnaasjadega politsei ei tegele. Soovis head suve, hoiatas, et võib sadama hakata, lubas minu raamatud autosse võtta, et kui me küla vahel trehvame, siis küsib autogrammi. Lõpetuseks müksas veel mind tunnustavalt. „Liina on meie uhkus,” ütles. „Kõigi lemmik, tubli tüdruk. Sa oled õnnega koos, mees.”

Ma vist teadsin seda. Soovisin talle edu. Liina ütles, et ta mõnel õhtul saunast läbi astuks, Ludvigil oleks hea meel. Enn lubas tulla, kui on mahti ja naine laseb. Siis pani ta masinale hääled sisse ja sõitis minema.

Hiljem seisime stuudios, kõik oli nii vaikne, nagu oleks olnud öö.

„Kas maalime su portreed edasi?” küsis Liina.

„Muidugi maalime,” nõustusin mina.

„Aga natuke hiljem, eks.”

Alles siis ma avastasingi, et ta kirju kleidivöö oli kadunud, me olime selle metsavälule unustanud. Liina ütles, et me võime sellele homme järele minna. Õhtu poole tuli Väino ja tõi meie toidumooni ära. Ta ütles ka, et minu rahvast enam oja ääres ei ole, küllap on edasi sõitnud.

Sel õhtul kattis Liina ainult ühe aseme.

*

Järgmisel hommikul helistas mulle isa.

„Tšau, paps,” ütlesin ma, kui olin ta hääle ära tundnud. „Kuidas sul läheb?”

„Pole viga, poeg,” vastas tema. „Ma olen Soomes.”

Ma polnud üllatunud, ta oli äriasjus tihti Soomes.

„Puhata ikka on mahti? Lased muidu ilusa suve käest.”

„Ära minu pärast muretse. Kuidas sul endal läheb?”

„Väga hästi, suvitan siin Mõniste kandis.”

„Ma kuulsin jah, Kadrin helistas. Ta oli muide väga mures.”

„Mures? Kas tal juhtus midagi?”

„Võib ka nii öelda. Kas te tülitsete?”

„Sa ju tead, et me ei tülitse kunagi. Nähtavasti otsustas ta linna tagasi sõita, kuigi ilmad on siin head, me leidsime Tõrvase oja ääres ühe väga ilusa koha, Ketyle ka meeldis ja...”

„Kety nuttis, kui ta minuga rääkis. Sa vist ei kujuta ette, mida tüdruk pidi üle elama.”

„Isa, need on meie perekonna asjad, ma ei arva, et sina peaksid nendesse...”

„Oma nina toppima, tahtsid sa öelda.”

„Ei tahtnud, aga kui sa nii ütled, siis... Vaata, paps, minust maalitakse praegu portreed, me läheme õhtul Hedvigi-tädile külla, mulle pakuti saeveskil tööd, üsna tasuv ots, jääb ka kirjutamiseks aega ja üleüldse on kõik hästi.”

Liina sakutas mind õlast ja sosistas: „Äkki tahab ta külla tulla?”

„Muidugi. Kuule, kui suvel mahti saad, sõida õige siia meile külla, Liinal oleks väga hea meel sind näha, sa oled ju ka ikkagi nagu selle kandi inimene. Siin on väga külalislahke rahvas. Mis sa arvad? Teeme sauna ja vaatame, kas saab kuskil kala püüda...”

„Kety nuttis ja sinu naine küsis minult ühe tuttava psühhoterapeudi numbrit,” katkestas mind isa. „Ma ei imestaks üldse, kui ta järgmiseks psühhiaatrit vajab. Ta ütles, et ta maailm on kokku kukkunud.”

„Ma helistan talle,” lubasin mina. „Küll me kõik selgeks räägime. Üldiselt oleks muidugi kena, kui ta siia tagasi sõidaks, Liina tahaks Ketyle veidi maalimist õpetada ja ma arvan, et Kadrin võlgneb Liinale vabanduse — sul on õigus selles mõttes, et ta käitumine näis tõepoolest natuke liimist lahti olevat: ta solvas Liinat üsna ebaviisakalt, kuigi Liina korraldas neile oja äärde toidukraami ja...”

„Ma arvan, et ma tulen tõesti sind vaatama,” ütles isa. „Olgu siis, jääme nägemiseni.”

„Tule kindlasti ja helista ette, siis paneme sauna küdema.”

„Millega su isa tegeleb?” küsis Liina hiljem, kui me hommikust sõime.

„See on midagi plastmassi ja kummiga, mingit sorti töötlemine ja eksport, ma pole kunagi täpselt aru saanud. Ta on lahe mees muidu, aga mõnikord käitub, nagu oleksin ma ikka veel kümneaastane.”

„Ta lihtsalt hoolib sinust,” arvas Liina. „Oleks tõesti kena, kui ta tulla saaks.”

Me hakkasime maalima. Ta oli otsustanud minust teha just nagu laiakraanilise portree 16:9 formaadis. Mina olin keskel, minu taga taustaks majasein, peale jäid tükike hoovi, sirelipõõsas, vana õunapuu, mis heitis poolele portreele varju, teisest küljest pidi paistma aas ja taamal metsaviirg. Portreel ma istun, suitsetan ja vaatan maalija poole, ma olen lühikeste käistega särgis ja mu kaela ümber on Liina kirju kleidivöö. Esiplaanile tahtis Liina veel õrnalt maalida oma pintsli hoidva kae varju.

Ilm oli palav, ta võttis kleidi seljast, ma määrisin teda päevituskreemiga, ehkki Liina ütles, et ega päike talle peale ei hakka. Ma suudlesin ta kõhtu, ta ütles, et tal on kõdi ja ma teen huuled kreemiseks.

Lõunaajal tuli Ludvig, tegi meile süüa, kartuliputru ja ahjuviinereid. Liina manitses, et me palju ei sööks, sest Hedvigi-tädil on kombeks külalisi erakordselt hästi kostitada. Ludvig küpsetas pannkooke ja tõi sahvrist metsmaasikamoosi, tal oli täna õhtune vahetus.

„Ma rääkisin sinust omanikuga,” ütles ta. „Ta ütles, et okei, nädala ajaga saaksid koolituse ja põhilised nõksud enam-vähem selgeks, ega seal midagi keerulist ei ole. Kaheksa ja pool tuhat kuus kätte. Kui sa muidugi oled huvitatud.”

„Ma ei tea veel,” arvasin mina. „Ega ma mingi töömees just ei ole. Aga ma ei tahaks muidusööjaks jääda.”

„Ära üldse midagi nii rumalat räägi,” rehmast Ludvig. „Mis muidusööjaks!”

„Eks mul ole endal ka arve peal raha ja kirjastusest peaksin sügisel saama uue romaani raha.” Aga sellega tundus midagi korrast ära olevat, kui ma järele mõtlesin. Roman, arvuti, kirjastus, pank — need olid linnas, kaugel.

„Kadrinil kulub ju Kety peale ka raha,” ütles Liina.

„Seda muidugi,” olin ma nõus.

„See poleks vist õige, ma ei tea, kui sa pere raha võtaksid?”

„Vist küll.”

„See kaheksa ja pool on ainult alguses,” sõnas Ludvig. „Omanik on tubli mees, vaatab, et kui sa hakkama saad, paneb pärast kolm tonni otsa, ta lubas.”

„See oleks ju päris viisakas summa,” arvasin mina.

„Muidugi. Ja üks midagi kasva meil aias ka, kartulipõld on oma, liha toob meile Väino, ta ju kasvatab seapõrsaid. Muu külarahvas ka vahest toob ja pakub, et omal jääb üle.”

„Ja metsa all on seened,” hüüatas Liina. „Vanaema näitas mulle kõige paremad kohad kätte, need on sügiseti ikka veel seeni täis.”

„Ja muide,” lisas Ludvig ja pilgutas mulle silma, „mul paistab alevi man ka üks lugu tiksuma hakkavat, nii et võib-olla panen ma sügise poole väikese kohvrikese kokku ja elan suurema osa ajast seal. Aga üks ma tule ikka appi, kui miskit kohendada on vaja või nii.”

„Peamine, et sa kirjutamiseks aega leiad,” ütles Liina. „Tead, kui vaikne meil sügisel on. Ma ise maalingi kõige rohkem sügiseti.”

*

Hedvigil ja Väinol oli tõepoolest suurem majapidamine, talukoht mitme kõrvalhoone ja sealaudaga, kust kostis nõudlikku ruigamist. Väino oli hommiku poole ühel noorel kukel pea maha võtnud. Hedvigi-tädi kukesupp olevat üle Karisöödi kuulus, rääkis Liina. Aga me alustasime värskest männiriisikasalatist. See oli imeline. Väino kallas viina ja me

lõime kokku. Liina ja perenaine mekkisid mingit kollast omatehtud likööri.

Hedvigi-tädi rääkis oma suguvõsast. Meesliini pidi on see iidne Mõniste kandi rahvas, aga kirikuraamatute järgi XVIII sajandi keskelt kaugemale pole nimeliselt teada. Tema vanaisa oli toonud naise Pärnu poolt. Olevat vankri head ja paremat täis ladunud, kosjaviinad ja vallakirjutaja isameheks ligi võtnud ja pannud otsemaid Pärnu poole, kuhu ta varemalt palke sadamasse oli vedanud, et seal olla kõikse kenamad piigid. Ja oligi Hedvigi vanaema ära toonud, armastus esimesest silmapilgust, nagu suguvõsalegend räägib. Hedvigi ema oli nende esimene tütar, tema oli naiseks võtnud üks Lätist tulnud mees, kelles olevat mõisa kaudu saksa verd sees. Algul viinud tüdruku endaga Lätti kaasa, aga siis tulnud jälle Eestisse, kuna olevat mõisahärraga raksu läinud. Hedvigi isa oli Vabadussõjas käinud Riia võtmas. Hiljem viidi ta muidugi Siberisse ja sinna ta jäigi. Hedvigi ema koos sülelapsega olevat üks pere ära peitnud, nii et neid ei saadud kätte. Hedvigil ja Väinol on kaks poega, üks teeb Pärnus mööblit ja teine on Võrus linnavalitsuses. Lapselapsed käivad aga maal vanavanemate juures üha harvemini ja on juba puha linnainimesed. Mu telefon hakkas äkki helisema ja ma ei saanud aru, miks ma seda välja ei olnud lülitanud.

„See on vist mu isa,” ütlesin ma vabandades. „Ka ju siit kandi mees, lubas meile külla sõita.”

Aga see ei olnud sedapuhku paps, oli Kadrin.

„Su tabletid jäid minu kätte,” ütles ta. „Sa ei ole neid juba kaks päeva võtnud.”

„Eks ma saan apteegist uued,” arvasin mina.

„Ei saa, neid müüakse ainult retseptiga.” Tal oli õigus.

„Küll ma midagi välja mõtlen.”

„Siin ei ole midagi mõelda, sa kas võtad tablette või lähed varsti haiglasse. Me toome need sulle ise ära, sinu isa tuli muide lõunase lennuga tagasi, jättis äriasjad pooleli ja tuli tagasi. Tema söidab.”

„No siis on ju kena. Muide, kas sa Hedvigi-tädi tahad tervitada, me oleme praegu nende pool õhtust söömas?”

Kadrin pani toru ära.

„Mis selle apteegiga oli?” küsis Hedvigi-tädi.

„Mu naine helistas,” vastasin mina. „Ma pean vahest mingeid tablette võtma, aga need jäid autosse, millega ta koju sõitis, ja apteegis müüakse neid ainult retseptiga.”

„No kuule,” ütles Hedvig etteheitvalt. „Linnas müüakse neid võibolla küll retseptiga, aga Reet ei hakka ometi mingi paberilipaka pärast inimest hätta jätma.”

„Reet on meie apteeker,” ütles Liina. „Ma räägin temaga, küll me selle korda saame, me käisime ju ühes koolis.”

„Reet on väga asjalik tüdruk,” lisas Hedvig. „Ei tema hakka sult retsepti tahtma ega midagi, kui ikka vaja on...”

„Mis tabletid need olid?” küsis Liina.

„Mingi pikk ja ladinakeelne nimi, mul ei tule praegu meelde. Südame jaoks.”

„Mina lugesin ühest ajakirjast, et suurem osa tablette on tänapäeval ravimifirmade ja linnaarstide vandenõu, et inimesed muudkui ostaksid ja ostaksid,” sõnas Hedvig. „Natuke maaõhku, sauna, ravimtaimi ja õigesti elada ning pole mingeid tablette vaja.”

„Sulatõsi,” arvas Väino. „Mulle ka linnas tohtrid ütlesid, et nüüd võta tablette ja ole kuss, aga siin meil naised ise ravitsesid natuke ja pole mul enam häda midagi, tõbi läinud, nagu lehm oleks keelega ära tõmmanud.”

„Sulle öeldi seda ka, et vähem viina,” ütles Hedvig. „Kas see vähe mehi on hauda viinud?”

„Rasked ajad,” pomises Väino ja valas pitsid täis. „Eks vahest väike soru, see on tervisele ainult kasulik.”

„Laske siis pealegi üks kärakas veel,” lubas Hedvig. „Peaasi on piiri pidada ja oma mõotu teada. Ja kui naised peale passivad... ega sina ju suurem võtja-mees ei ole?”

„Eks ole natuke ette tulnud, aga... aga südame pärast enam palju ei tohi.”

„Sa ära siis kalla siin midagi ämbrite viisi,” manitses Hedvig Väinot. „Paar pitsi söögi alla ja üks peale, täpselt paras.”

„Noh, ikka tutvuse terviseks või nii,” ühmas Väino. „Söögi alla kaks pitsi.”

„Sa pead nad pärast veel autoga ära viima. Nii et pane nüüd vahepeal kork pudelile peale, ja mine too supp lauda. Rainar, sina ära muretse, kas tablettidega või ilma, aga terveks me su teeme.”

Kukesupp oli jumalik. Mitu tundi vaikselt vaaritatud puljong, sibul, loorber, porgand, petersell, till, ei mingeid kuubikuid. Me olime seal peaaegu pimedas hakuni ja pitse sai ehk rohkem kui seitse. Isegi Hedvig lasi endale ühe valada, et minu ja Liina õnne terviseks võtta.

Väino viis meid hiljem ära, Liina istus mul süles, ma hoidsin kätega tema ümbert kinni. Ta tundus nii habras ja nii oluline.

*

Järgmisel hommikul hakkas sadama, nii et me ei saanudki minna Liina kleidivööd ära tooma. Olime kogu päeva majas, Liina maalits mind, segas värve ja kurtis, et ei leia kuidagi seda ühte ja õiget taevavärvi, mis kogu maalile helge iseloomu annaks. Ludvig tegi süüa ja kadus siis alevi poole, ütles, et teda nüüd paar päeva ei ole ja ärgu me igatsema hakaku.

Pärastlõunal, kui Liina oli väsinud, vaatasime filme. Liinal oli palju hispaania ja argentiina filme, ta ütles, et ta muid peaaegu ei vaata, õpib keelt ja kaugeid maailmanurki nende järgi. Ta polnud peaaegu üldse reisinud. Ainult aiakooli ajal käinud korra Soomes ja mõned korrad Lätis. Ta ei osanud öelda, kas ta tahakski reisida, kodust on nii raske ära minna, ta tahaks võib-olla kusagil kaugel maal olla, ent reisida mitte.

See oli hall päev, argipäev. Ka mina tundsin end roidunult, võib-olla

eilsest viinast, aga võib-olla ilmast. Me läksime vara magama, kustutasime kõik tuled ja kuulasime teki all vihmapiiskade sabinat. Vihm oli kõikjal meie ümber, seda oli nii palju.

Ma ärkasin vara, palju varem, kui ma tavaliselt ärkan. Mul oli külm, kõrvus kumises ja kohises. Liina magas veel, ma vaatasin ta rahulikku nägu, õblukesi tedretähniliisi õlgu ja salkus heledaid juukseid. Ta tundus nii õrn ja haavatav, nii kaitset vajav. Katsin ta õlad tekiga ja kohendasin patja. Meenutasin, kuidas see oli olnud esimest korda seal metsavälul ja siis siin sängis, ja korraga lõi mulle pähe, et *kuidas* tähendab hinnangut ja võrdlust millegi muuga, ning see mõte hirmutas mind. Mitte see, mida mu keha oli tundnud, vaid mida meie hinged olid sel hetkel tundnud, oli tähtis. Ja see oli olnud hullumeelselt oluline, see lähedus, vajadus ja usaldus.

Ma tõusin, panin riidesse ja läksin välja, haarates eeskojast uue jope, mille me olime ostnud. Vihm oli peaaegu lakanud, ent oli tõusnud tuul, see kaarutas puude latvu ja painutas põõsaid, tõi krae vahele külma vingu. Ma läksin maja taha, keldrikünkale. Siit ülevalt avanes hea vaade idasse koidutaeva poole. Süütasin sigareti, tuul lõi suitsu tagasi näkku, aga ma pidasin kangekaelselt vastu, seisin, suitsetasin ja vaatasin koidutaevast. Lihtsalt seisin tuules ja vaatasin. Telefon mu taskus piiksus korraga ja ma sain aru, et samasugune piiks oli mu ka enne äratanud. Telefon, mida ma polnud mitu päeva laadinud, hakkas tühjaks saama. Liinal oli teistsugune telefon, nii et laadijat mul ei olnud. Mõnikümmend piiksu veel ja mulle ei saa enam helistada.

Järgmine tuuleilil tõi taas vihmasabinaid. Läksin tagasi Liina kõrvale magama.

Sadas kaks päeva järjest. Ludvig ja Väino Hedvigiga astusid paar korda läbi. Küll on hea, et sinu rahvas linna läks, rääkis Hedvig, mida nad siin vihмага oleks oja ääres vahtinud, puhkus oleks mokas olnud, jalad märjad. Hedvig tegi meile ise süüa, kraamis ja pesi pesu, Väino tõi poest söögikraami, õlut ja sigarette.

Liina maalis. Ma nägin, et ta pingutas, oli väga keskendunud, ta silmad olid auku vajunud ja jume kahvatu. Ta alustas hommikul ja pidas alles lõuna ajal pausi, ta vabandas, et on nõnda mu peaaegu üksi jätnud, aga ta peab selle valmis saama.

„Sa inspireerid mind,” rääkis ta. „Ma ei ole kunagi varem ühegi maali puhul midagi niisugust tundnud. Ma tahan maalida kiiremini, kui jõuan. Mõte jookseb ees ja käed tulevad järele. Aga see väsitab.”

„Äkki sa peaksid ühe päeva puhkama, terve päeva.”

„Homme,” arvas Liina. „Homme ei saja enam, siis lähme metsa ja toome mu kleidivöö ära. Ma näitan sulle loomaradu ja ühte väga head kalakohta. Ludvigil on õnged aida all.”

Ta lõpetas maalimise umbes seitsme paiku. Istusime diivanil ja vaatasime üht argentiina armastusfilmi, mille lõppu ma ei mäleta, sest Liina istus mulle sülle ja ma embasin teda. Läksime vara voodisse ja Liina jäi kohe magama, ta oli nõrk, maalimine oli teda kurnanud.

*

Ma ärkasin taas vara, ilmselt selle peale, et vihmarabin oli tõepoolest vaikinud. Linnud laulsid juba. Mu kõrvus kohises taas ja pea käis ringi. Jalad viisid mu peaaegu ise keldrikünkale. Ma kuulasin hommikuse Karisöödi vaikust ja vaatasin ümbrust, lihtsalt vaatasin ja tundsin, et seda oli mulle vaja — aas, põllud, taamal ümberringi metsaviir. Ma olin üksi — ei, mitte kaeblik telefon ega vaikinud vihmasadu polnud mind äratanud —, ma olin üksi, ma sain olla üksi. Ma polnud viimaste päevade jooksul olnud hetkegi üksi. Ja nüüd olin ma segaduses, ma ei oleks pidanud olema üksi, ma lausa tundsin, kuidas mind tõmbab Liinast soe säng, ning ometi olin ma siin. Üksindus hirmutas mind, sest ta ütles: sa oled nüüd üksinda, lõpmata ja alatiseks üksinda, ja miski ei saa seda muuta.

Koiduvaikuse käristas automürin. Kui olin sigareti lõpuni suitsetanud, nägin ka autot. See oli valge autosuvila, mida ma olin ise mõned päevad tagasi juhtinud. See oli minu üüritud valge autosuvila, mille dokumendid olid mul ikka veel taskus. Aga see ei tulnud mitte põhjast, alevi poolt kruusateed mööda Liina maja juurde, vaid hoopis läänekaarest, põldude vahelt. Seal oli üks teine tee, mis viis ka Hedvigi ja Väino maja juurde. Auto sõitis väga aeglaselt. Tunduvalt aeglasemalt, kui see oleks pidanud sõitma, kui tal kuhugi asja oleks olnud. Ent kahtlemata oli see minu auto, valge, punase triibuga furgoon, nägin seda selgelt, ehkki see võis olla oma poole kilomeetri kaugusel. Auto sõitis Hedvigi maja suunas ja kadus siis metsaviiru taha, kuigi mootorimürin ei lakanud. Mõne aja pärast tuli auto taas nähtavale, siis juba oja poolt, ja lähenes Liina majale lõunast, mööda sedasama teed, mida mööda mina Keterlyniga mõned päevad tagasi olin tulnud, oja äärest süüa otsima. Kui mitu päeva tagasi? Keterlyniga?

Need peavad olema Kadrin ja Keterlyn, mõtlesin ma. Muidugi, nad pidid ju tulema mulle tablette tooma.

Ma lehvitasin auto suunas ja hakkasin aiavärava poole minema. Auto jõudis sinna minust varem, kuid ei peatunud. Ma kiirendasin sammu ja nägin värava juurest, et roolis on mu isa. Ma ei saanud aru, kas ta nägi mind või mitte, igatahes ta ei peatanud autot ja sõitis aeglaselt edasi. Kõrvalistmel oli keegi võõras vanem mees, keda ma polnud elu sees näinud. Tema vaatas kindlasti korraks minu poole ja nägi mind, ent ei teinud ühtegi liigutust. Auto sõitis edasi. Ja alles siis, kui ta oli majast peaaegu möödas, tõmmati küljeakna kardin kõrvale ja sealt vaatas viivuks välja üks nägu. See oli Keterlyn. Aga ainult korraks, siis tõmmati kardin jälle ette ja auto sõitis edasi.

Isa tuli meile külla, nagu oli lubanud, mõtlesin ma. Miks ta siis autot seisma ei jätnud? Küllap ta ei tundnud maja ära. Muidugi! Ma pean talle helistama, et ta sõitis õigest kohast mööda. Rabasin taskust telefoni, ent see oli tumm, seda polnud enam mitu päeva laaditud. Imelik, aga kui Keterlyn oli kaasas, siis tema oleks pidanud ju maja ära tundma, ta

on siin käinud, ta ju teab, kus ma olen. Ja kui Kadrin ise ei tulnud, siis oleks ta plaani joonistanud. Ilmselt mingi arusaamatus, otsustasin ma.

Ma ei läinud veel tuppa, suitsetasin ja ootasin, äkki tulevad nad veel tagasi. Mootorimürin kaugenes ja kadus siis põhja pool metsa taha. Kuid mitte kauaks, varsti hakkas see taas kostma, aga nüüd jälle lääne poolt. Ma läksin uuesti keldrikünka otsa ja nägin, kuidas autosuvila taas nähtavale ilmus. See sõitis jälle Hedvigi maja poole, siis läbi metsatuka ja oja suunas üles. Ma ei läinud enam värava juurde seisma. Isa ei peatanud ka seekord, lihtsalt sõitis mööda. Nad tegid veel ühe ringi ümber Liina ja Hedvigi majade ja minu ning sõitsid edasi.

Ja veel kolmaski kord.

*

Ma rääkisin sellest Liinale, kui me hommikust sõime, et isa oli mingi võõra mehe ja Keterlyniga varahommikul kolm kord meie ümber tiiru teinud kordagi peatumata.

„See on imelik,” arvas Liina. „Me saaksime neile helistada, kui sa tahad.”

„Ma ei tea, ei taha vist. Ma ei ole kindel. Ühest küljest oleks ju tore, kui ta paar päeva meie juures peatuks, teisest küljest on sul ju portree lõpetamata, ja...”

„Mul ei ole külaliste vastu midagi,” ütles Liina. „Aga see portree on mulle väga tähtis, seda küll. Võib-olla on mul nendega rohkem aega tegelda, kui ma portree valmis saan. Aga kui sa tahad, et su isa ja tütar siin oleksid, siis...”

„Portree on tähtsam,” arvasin mina.

„Muidu tahaksin ma su isaga tuttavaks saada küll,” ütles Liina. „Ja Ketyga jäi meil maalimine pooleli. Ning mul oleks ainult hea meel, kui Kadrin ka tuleks.”

„Sellest hoolimata, kuidas ta sind solvas?”

Liina pani kahvli käest ja vaatas mulle väga tõsiselt otsa. Ta mahedad sinised silmad oleksid otsekui tunginud mu sisse. Ta ulatas mulle käe ja ma pigistasin seda.

„Te olete ju Kadriniga siiski veel abielus, ehkki sa elad juba siin, minu juures. Ja Keterlyn on su tütar, see jääb alatiseks nii, seda ei saa muuta.”

Ma olen abielus, mul on tütar...

„Kas sa kardad, et kui nad siia tulevad, siis lähed sa nendega kaasa?” küsis Liina. Ta silmad olid märjaks tõmbunud.

„Ei,” ütlesin mina. „Ei, ma ei saaks...” Siis ma äkki taipasin. „Liina, sina ju kardad seda! Ütle, sina ju kardad, et ma lähen nendega kaasa?”

Ta nuttis nüüd hääletult. Ta põsed olid punased ja paar pisarat valgus silmanurgast alla. Ta tahtis pisaraid tagasi hoida, kuid ta silmad nutsid ikkagi, ta tunded nutsid. Ma lasin ta käe lahti ja läksin ta juurde, põlvitasin tema ette ja võtsin tal ümbert kinni. Ta oli nii õrn ja habras ja ta nuttis.

„Sa kardad, et ma lähen ära,” kordasin mina. „Liina, kas sa tõesti saad arvata, et ma lähen ära? Kuhu mul oleks minna?”

Ta põsed olid märjad, kui ma teda suudlesin. Ta klammerdus kätega mu kaela ümber.

„Jah, ma kardan ikka veel,” sosistas ta. „Ma olen lihtsalt üks rumal maatudruk ja ma kardan ikka veel.”

Hiljem ta rahunes, kui me olime kogu aeg väga lähedal. Me ei astunud teineteisest eemale, kui nõusid pesime, kohvi keetsime, me olime teineteise vastas, hästi lähedal kogu aeg. Mida me ka ei teinud, puutusid meie kehad kogu aeg kokku. Ma isegi tundsin ta pisarate lõhna. Me ei julgenud astuda sammukestki teineteisest eemale.

„Nüüd me peame minema sinna metsalagendikule,” ütles Liina. „Mu kleidivöö on ikka veel seal, me peame selle ära tooma. Ma ei saa muidu su portreed lõpetada.”

Metsas oli pärast vihma ikka veel märg, tuulehoog sabistas männi-okstelt vett meile krae vahele. Liina oli ainult kleidiväel ja kummikutes, mina kandsin uut jopet. Ma kartsin, et ta võib külmetada, aga ta ei olnud mallanud midagi rohkem selga panema, oli mind tagant kiirustanud.

Aga kirjut kleidivööd ei olnud enam metsavälul. Ei olnud seal pehmel samblal, kuhu Liina oli heitnud ja mind endale õrnalt peale tõmmanud, ei olnud seal, kuhu ma mäletasin selle olevat libisenud. Me otsisime igalt poolt, keerasime sammalt üles, otsisime kändude seest, sõnajalgade vahelt ja võsast, kuid vööd ei olnud.

„Äkki on harakad ära viinud,” ütles Liina väga vaikselt, kuid näis, et ta ei uskunud seda.

„Kas sa uut ei saa endale kududa?”

„Selle kudus mu vanaema, see oli ainuke. Üks ja ainuke.” Ta põlvitas nõutult märjale samblale ja kattis näo kätega.

„See on minu süü,” ütlesin ma.

„Ei, see ei ole sinu süü,” sosistas Liina. „Ma oleks pidanud ise hoolikam olema.”

Me läksime koju tagasi, Liina helistas tee pealt Väinole, kes meile varsti oma kaubikuga järele tuli.

„Lähme surnuaiale,” ütles Liina. „Ma tahan vanaema hauale minna. Ja sulle ka näidata, kogu minu suguvõsa puhkab seal, need muidugi, kes kodupaigas surid. Mu isa suri Haapsalus ja on sinna maetud.”

Sõit ei kestnud kaua. Kui ma mõtlesin, siis tuli meelde, et ka minu suguvõsast on kedagi sinna kalmistule maetud, kuid ma polnud juba ammu nende haul käinud. Liina viis mind kättpidi surnuaia kõige tagumise sopi poole, vahepeal osutas ta mõnele hauale. „Siin on minu vanaonu Julius, siin on emapoolne täditütar Liidia, ta suri noorelt...” Ta teadis ja mäletas neid kõiki. Tema vanaema ja vanaisa puhkasid peaaegu surnuaia lõunamüüri ääres, need olid hoolitsetud, kuid tagasihoidlikud hauad, ilma ristideta, hallid ja tuhmunud kiviplaadid.

Emilie Allikmets, 1907—1999, Vidrik Allikmets, 1904—1990. Ei ühtegi salmi ega kivisse raiutud järelehüüet, ainult nimed ja aastaarvud. Kivist rant ümbritses kahte hauaplatsi, mille nurgas kasvasid sõnajalad. Hauaplaatide ees olid savist vaasid närtsinud lilledega.

„Mu vanaema suri, kui ma olin kolmeteistkümnene,” ütles Liina. „Vanaisa ma peaaegu ei mäleta. Mu ema puhkab nende lähedal, ta tahtis küll isa ja emaga kokku, aga ei saanud, plats oli juba ära võetud. Siis sängitasime ta siit natuke eemale, tema kahe õe ja ühe venna kõrvale. Mul on veel üks tädi, ta elab Kanadas, ja onu, kellest keegi pole juba üle kümne aasta midagi kuulnud.”

Liina näitas ka oma ema hauda. Aino Luigas, 1947—2003.

„Vähk,” ütles Liina. „Mu ema oli kõige noorem laps. Meie suguvõsas elavad paljud väga vanaks. Kanada tädi Vilhelmiine on juba kaheksakümmend, tema on kõige vanem. Mina sündisin, kui ema oli kolmkümmend üheksa, ja Ludvig kaks aastat varem. Mu ema valis kaua. Isa oli bioloog, töötas siin metsades.”

„Mis temaga juhtus?”

„Ma arvan, et see oli ema minemine, liiga pikk ja ränk tema jaoks. Meie Ludvigiga olime tugevamad. See juhtus kolm aastat tagasi, natuke pärast ema surma. Me käisime Ludvigiga Tallinnas ja otsustasime isa sinna matta, tema ema ja isa kõrvale, nii tundus õigem.”

„Vähk,” pomisesin mina. „See pidi olema teile kõigile väga raske, sa olid siis ju...”

„Seitseteist, lõpetasin kooli. See oligi raske, aga inimesed aitasid, Hedvig ja Väino, ja kõik need teised. Ja vanaema... aitas ka omal moel. Ta teadis kogu aeg, et ema ei ela temast palju kauem — kui üldse. Ta rääkis mulle sellest, õpetas. Ta oli tugev. Ta kodus selle vöö, kui ta enam peaaegu mitte midagi ei näinud. Tal oli kolm tütart ja kaks poega, kuid vöö kodus ta mulle.”

Me koristasime haudadelt oksaprahi ja riisusime liivapinda, Liina pani vaasi uued lõikelilled. Väino viis meid tagasi.

*

Õhtupoolikul Liina maalis, Ludvig oli ka tulnud ja küttis sauna. Me viisime molberti jälle õue, maja seina äärde, ma istusin ja suitsetasin, Liina maalis. Maalil oli mu kaela ümber Liina vanaema kootud kirju kleidivöö ja ma ei mäletanud, et see oleks olnud teistsugune, ent Liina oli ometi nukker. Kui ta vaatas mind, püüdis ta naeratada, ent kui ta pilgu ära pööras, siis ohkas ja pühkis silmanurgast pisara.

„Räägi,” palus Liina mind. „Räägi palun ükskõik millest, aga ära vaiki. Räägi endast, oma elust, oma lapsepõlvest, esimesest armastusest. Mul on siis kergem maalida.”

Ma rääkisin. Sõnad tulid kergesti, võib-olla isegi liiga kergesti, ja ma imestasin ka ise, kui palju ma mäletan. Kuni ma ühel hetkel peatusin.

„Räägi edasi,” palus Liina. „Ma kuulan, see on väga huvitav.”

„Ma ei tea enam, millest rääkida. Ma jõudsin nüüd... Kadrini juurde. Sa võib-olla ei taha temast kuulda.”

„Ei, miks? Ta oli ju osake sinu elust. Sa pidid temas palju leidma ja see, mis sa leidsid, oli sulle tähtis.”

Jah, küllap oli Liinal õigus. Aga ma avastasin, et mul on raske Kadrinist rääkida. Ta sai sellest aru ega palunud enam.

„Kas sa saad portree valmis?”

„Ma ei tea. Valmis on see siis, kui ma tunnen, et ma midagi enam lisada ega muuta ei saa ega taha. Kui ma tunnen, et sellel oled sina, eksimatult ja alati sina.”

„Ja kas olen?” Ma püüdsin naeratada.

„Kas sina oled?” küsis Liina vastu. Ma ei saanud temast aru, kuid samal hetkel ilmus Ludvig ja kuulutas, et on aeg varsti sauna minna. Ta oli metsas käinud ja värsked vihad lõiganud.

„Lähme,” nõustus Liina. „Ma olen väsinud.”

Hiljem, kui me juba sauna poole läksime, tuli Hedvigi-tädi jalgrattal aeglaselt vändates mööda teed oja poolt. Me hõikasime teda ja ta tuli rattalt maha, pani selle aia najale, Liina avas talle värava.

„Oh, ega ma kauaks tulnud, mõtlesin niisama korraks läbi astuda.” Ka tema näis murelik.

„Me hakkasime sauna minema,” mainisin mina.

„Muidugi, laubaõhtu ju. Meil pani Väino ka sauna küdema, aga ise müttab veel seapõrsastega. Rääkis, et olite päeval surnuaial käinud.”

„Ma näitasin Rainarile oma pere haudu,” ütles Liina. „Ja koristasime seal natuke. Kas sa tuled edasi, Hedvigi-tädi?”

„Ei, mis ma vananimene tulen teid noori segama. Ma lihtsalt käisin enne postkastide man, tõin sulle kirjad ära, ainult arved vist.”

„Aitäh,” sõnas Liina ja võttis paar ümbrikku, mis Hedvig talle ulatas. „Aga astu ikka edasi.”

„Ei, ei, ei, ega mul muud asja olnudki, ainult seda et, kuule, need sinu omad on tagasi.” Ta ütles seda mulle.

„Minu omad?” küsisin ma vastu.

„Nojah, kõik see pere ja su isa ka vist, kes pidi tulema. Ennist ma vaatasin, et üks tuttava olemisega auto keeras oja äärde, tegin siis rattaga väikese tiiru ja nägin, et seal on neil täitsa laager jälle püsti pandud. Mõtlesin, et ei tea, kas jälle süüa viia või?”

„Eks nad võtnud ikka ise kaasa,” arvasin mina.

„Seda minagi,” noogutas Hedvig. „Aga muidu on sul, Liinake, kõik korras?”

„Kõik on suurepärane,” vastas Liina. „Me läheme nüüd sauna.”

„Muidugi minge, aga et kui on viitsimist, siis eks see sinu rahvas või ju meile ka külla tulla. Väinol on kindlasti hea meel, kui saab linnamees-tega juttu puhuda. Ma tegin kohupiimakooki täna ja puha.”

„Me läheme neid vaatama ja eks siis küsime. Aitäh ütlemast, Hedvigi-tädi,” kinnitas Liina. Vana kooliõpetaja väntas minema, me vaatasime

talle järele ja ka tema kiikas mitu korda üle öla tagasi. Mulle tundus, et ta ei olnud oma murest lahti saanud ja Liina ka mitte.

„Kas midagi on valesti?” küsisin ma Liinalt pärast. „Mul on tunne, et midagi on valesti, selline ärev tunne.”

Liina võttis mul käest kinni. Mitte midagi ei saanud valesti olla — Liina oli siinsamas, minu kõrval, ja ma hoidsin ta kätt. Maja, kus ma elasin, oli siinsamas, saun oli valmis, Ludvig oli selle parajalt kuumaks kütnud, ma teadsin, täna oli laupäeva õhtu, saunas olid värsked ürdid ja vihad meid ootamas ja mitte midagi ei saanud valesti olla.

„Liiga vaikne on,” ütles Liina tasa. „Ja ma ei saa rahu.”

„Midagi on siis ikka valesti?”

Ta kehtas õlgu. Me läksime sauna. See oli üks hetk, mil me seisatasime sauna eeskojas ja Liina sõrmed peatusid kleidinööpidel. Sel ainsal hetkel ma tajusin, et ta kõhkles viivuks. Ta oleks mind nagu häbenenud, kahelnud.

„Räägi, Liina,” palusin ma.

„Liiga hilja on,” sosistas tema. Ta tegi nõöbid lahti ja tõmbas kleidi üle pea. Ma võtsin ta paljaste õlgade ümbert kinni.

„Siin on üks salv,” ütles Liina. „Palun määri mind sellega sisse, hästi aeglaselt, eks.”

Ta heitis pingile kõhuli ja mina määrisin, aeglaselt, nagu ta oli palunud. Ta värises kergelt, kuid näis nautivat iga mu puudutust.

„Kas sa lähed oma pere juurde?” küsis Liina äkki. „Oja äärde?”

„Ma ei tea.”

„Nad ootavad sind.”

„Vist küll.”

Ma määrisin teda edasi, ta keeras end selili.

„Tahad, ma saadan sind?”

„Tahan küll.”

Me võtsime koos leili ja ma vihtlesin Liinat, kogu selle aja ei lausunud ta enam sõnagi. Ta pesi end külma veega, ma kallasin talle kausist vett peale. Ta vaatas mind siis, sügavalt mulle silma, ja ma ei saanud aru, kas ta nuttis või oli see vesi, mis ta põskedelt tilkus.

„Kas me lähme nüüd kohe?” küsisin mina ja ta noogutas.

*

See oli esimene kord, mil ma käisin sama teed valges teistpidi, ma ei mäletanud seda teed sellisena, kui me olime Keterlyni ja Liinaga proovinud siit ükskord tagasi oja äärde minna. Me läksime aeglaselt, ehkki hakkas vaikselt hämarduma. Me ei hoidnud käest kinni, kuigi meie sõrmed puutusid aeg-ajalt kokku. Ma tundsin Liina juuste lõhna ja kuulsin tema kiiret hingeldamist. Me peatusime korra teekäänakul — kus, nagu mulle meenus, olime esimest korda suudelnud ja Kety punane dress oli puude taha kadunud. Me seisatasime, kuid ei öelnud midagi, otsekui oleks siin suudelnud võõrad inimesed, kelle mälestusi me juhuslike

kõrvalseisjatena sattusime pealt vaatama. See oleks pidanud haiget tegema, kuid ei teinud. Ma mäletasin Liina huuli ja kuidas meie hambad olid kokku puutunud, ma mäletasin ta suudlust, kuid veelgi rohkem mäletasin ma Kety punast dressi ja teadsin korraga, et pean sellele järgnema. See kõik oli kummaline, ma oleksin tahtnud Liinale nii palju öelda, kuid ei leidnud õigeid sõnu.

Oja poolt üle heinamaa lähenes meile kerge uduviirg, mis hõljus kadakate ja lepavõsa ümber. Selles tundus olevat midagi lõplikku. Siin oli see koht, kus kruusatee tegi käänu ja pööras enne heinamaad tagasi. See koht oli väga tuttav, siit algas väike rohtukasvanud tee, millel olid näha autorataste jäljed. Siit edasi pääses ainult oja äärde.

„Ma olin õnnelik,” sõnas Liina äkki. „Need päevad sinuga, Rainar, ma olin õnnelik.”

„Mina ka,” ütlesin ma, kuid ei olnud enam milleski kindel. Uduviirg oli meile veelgi lähemal. Liina läks ees ja ma järgnesin talle.

Kadakate vahelt hakkas paistma valge punase triibuga autosuvila. See seisis peaaegu samas kohas, kuhu mina olin selle jätnud. Ma kuulsin hääli, mis samas vaikisid, üks häältest kuulus kindlasti mu isale. Äkki seisidki nad kõik seal ja vaatasid, kuidas me lähemale tulime. Nad olid seal — Kadrin, Keterlyn, minu isa ja keegi võõras vana mees, keda ma olin vilksamisi autoaknast näinud. Keterlyn hoidis rihma otsas Mister Mugginsit, kes oli tema jalgade taha peitu pugunud. Kadrin tegi sammu minu poole, kuid isa hoidis teda tagasi.

Keterlyn ja Kadrin, minu tütar ja minu naine, nad olid siin. Nad olid tulnud mulle järele. Ja minu isa. Me seisatasime nende ees, oli vaikne, oja vulises ja metsas kukkus kägu.

„Tere, paps,” ütlesin mina. „Kuidas sul läheb?”

„Pole viga,” vastas tema. „Pole viga, poeg.”

Keterlyn nuuksatas, Mister Muggins piilus ettevaatlikult tema tagant. Keterlyn ja Kadrin... ja siis see võõras mees.

„Aat,” sõnas Liina. „Tere, Aat. Me pole kaua näinud.”

„Liina,” ütles vanamees ja noogutas. Alles nüüd ma nägin, et tema soonilise vasaku käe ümber oli seotud Liina kirju kleidivöö.

„Kas ma saaksin selle nüüd tagasi, palun?” küsis Liina.

„Ole lahke,” ütles Aat ja sõlmis vöö lahti. „Üks portree oli vist ka?”

„Saunaahjus,” vastas Liina. Tal ei olnud kerge seda öelda. Ta häälvärises, ta hoidis pisaraid tagasi. Aat ulatas talle kleidivöö. Liina ei vaadanud minu poole, ta ei öelnud mulle hüvasti, ta lihtsalt pööras ümber ja läks. Ma vaatasin talle järele, aga ta läks kiirel sammul, mõne hetkega oli ta kadunud kadakate vahele ja uttu.

Mu kõrvus hakkas kohisema ja pea käis ringi, mu põlved vankusid. Terve kosk mõtteid, mälestusi ja meenutusi voogas minusse, see oli soe kosk, see mattis hinge, talumatult.

Kadrin puudutas mu kätt, ettevaatlikult, otsekui kombates, ta naeratas andekspaluvalt ja julgustavalt. Ma vaatasin oma naist, vaatasin Kadrinit.

1192

Indrek Hargla. Minu päevad Liinaga

Ta nägu oli kõhnemaks jäänud ja kahvatu, ta oli nutnud. Palju nutnud, pisarad olid ta näkku silmadest põskedeni tumetavad vaod uhanud.

Mister Muggins haugatas, liputas saba ja tahtis mu najale üles karata. Keterlyn nuuksatas veel kord. Kadrin haaras mu käe ja pigistas seda. Ma tundsin ta puudutuse ära, ma mäletasin seda.

Ma mäletasin nüüd täpselt, kuidas see algas. Meie autosuvila keeras kruusateelt ära. See koht oli seal, Karisöödi taga, Tõrvase oja käärus, kuhu viis ainult väike rohtukasvanud tee...

Ma vaatasin pisarate jälgi Kadrini näos.

Ma hakkasin karjuma.

Aprill 2008